

1. TÜRK İNKILÂBİ ÖNCESİ GELİŞMELER

Türk İnkılâbına Yol Açan Nedenlere Toplu Bir Bakış

A) Uzak Nedenler

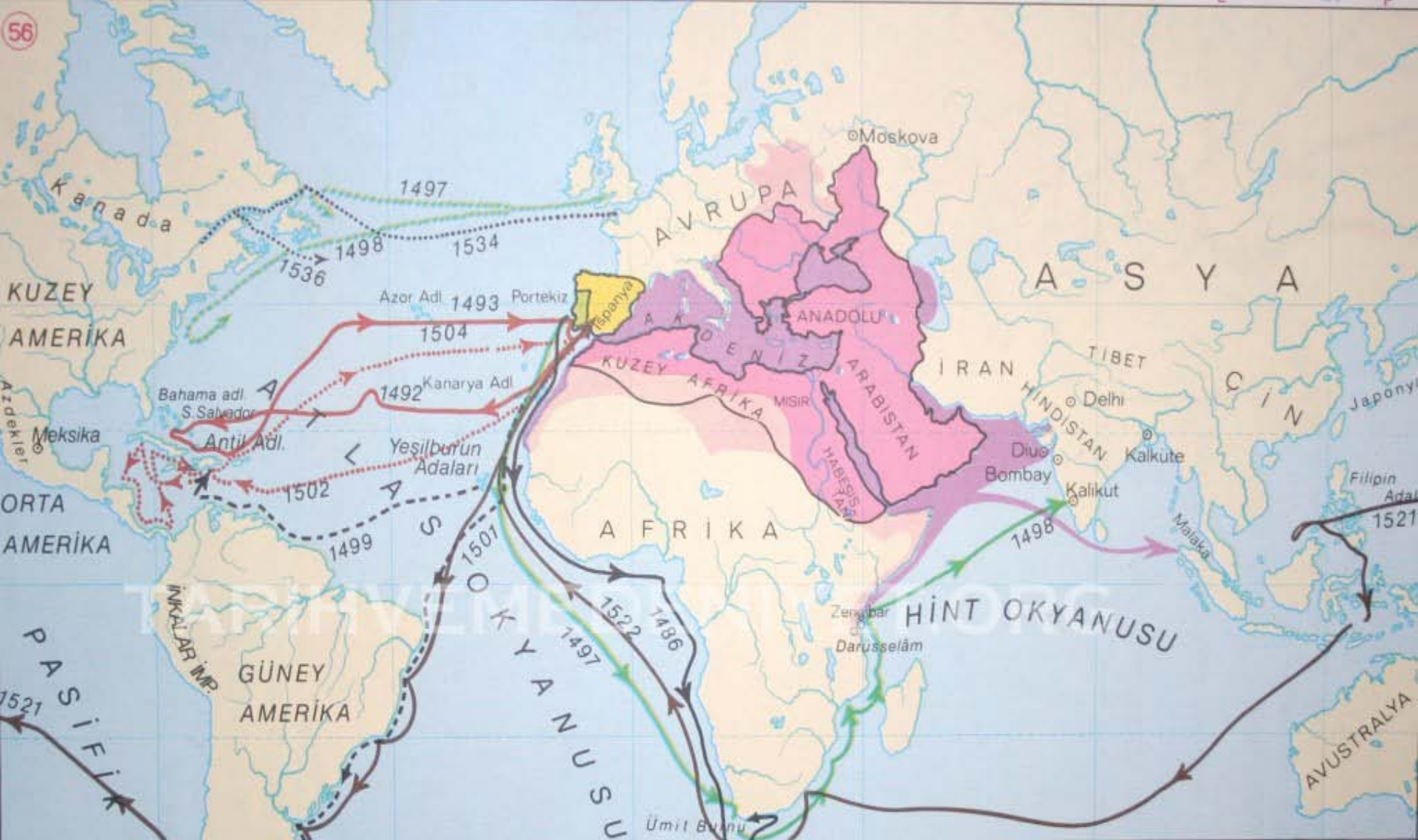
B) Yakın Nedenler

A) Uzak Nedenler

- 1- Osmanlı Devletinde Yapısal Bozukluğun Başlaması
- 2- Fransız İhtilâlinin Etkisi
 - A) Olumlu Etkiler
 - B) Olumsuz Etkiler
- 3- XIX.Yüzy ılda Emperyalizm ve Osmanlı Devleti

1. Osmanlı Devletinde Yapısal Bozukluğun Başlaması

- XV.Yüzy ılda Batıda yavaş yavaş başlayan, daha sonra çeşitli ekonomik ve kültürel olayların etkisi ile hızını artıran bilimsel, teknolojik ve ekonomik ilerleme, Osmanlı toplumuna çok yabancı gelmişti.Batının hem bilimsel hem ekonomik bakımdan dışında kalmanın doğurduğu yapısal bozukluk, çöküş başlangıcının iç nedenleridir. Bu bozukluğun dış nedenleri de vardır. Rusya,Avusturya ve İran'la olan sürekli savaşlar...

BÜYÜK SEYAHATLER VE COĞRAFYA KEŞİFLERİ

- Bart. Diaz'ın Seyahati 1486
- Macellan'ın Dünyayı Dolaşması 1519-1522
- Kolomb'un Seyahatleri 1492-1504
- Kabot'un Seyahati 1497-1498
- Vaskodoga'nın Seyahati 1497-1499
- Kartiyer'in Seyahati 1534-1536
- A. Vespuçii'nin Seyahati 1499-1502
- Osmanlı Hakimiyet Bölgeleri

ÖLÇEK ÇİZGİSİ

0 940 1880 3760 5640 7520 Km

EKVATOR ÇİZGİSİNE GÖRE

2. Fransız İhtilâli'nin Etkileri

- XVIII.Yüzy ılı felaketler dizisi içinde bitiren Osmanlı Devleti XIX.Yüzy ılıda çok önemli bir olay olan Fransız İhtilâli'nin sarsıntıları ile de karşılaştı.
- Fransız İhtilâli ilk önce Avrupa'n ın, daha sonra da giderek dünyanın siyasal, hukuksal ve toplumsal yapısını büyük ölçüde değiştirmiştir. 27 Ağustos 1789'da yayınlanan "*İnsan ve Vatandaşlık Hakları Beyannâmesi*" ile bütün insanların hürriyet, mülkiyet, güvenlik ve zulme karşı direnme haklarının savunulması gündeme gelmiş, egemenliğin millete ait olduğu belirtilmiştir. Hürriyetçilik düşüncesi önce liberalizmi doğurmuş, ardından milliyetçilik akımlarının çıkmasına sebep olmuştur.

-
- İşte bu büyük olayın sarsıntıları Osmanlı Devletine de geldi ve önemli etkiler yaptı. Bu etkiler olumlu ve olumsuz olarak iki ana kümede incelenebilir:
 - 2.1. Olumlu Etkiler
 - 2.2. Olumsuz Etkiler

3. XIX. Yüzyılda Emperyalizm ve Osmanlı Devleti

Sanayi inkılâbı ile seri üretim imkânının ortaya çıkması ham madde ve pazar bulma ihtiyacını artırmıştır. Bu da sanayileşmiş ülkeler arasında her türlü rekabete yol açmıştır. Avrupa'da özellikle XVIII. Yüzyılda gelişen emperyalizm, XIX. Yüzyıldaki teknolojik ve ekonomik ilerleme ile doruğa ulaşmıştır.

Önde gelen emperyalist devlet olan İngiltere önemli yollara sahip olan Osmanlı Devleti'nin Ruslar tarafından parçalanmasını engellemiştir, ta ki Almanya'nın ortaya çıkışına kadar, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü korumuştur. Emperyalist İngiliz siyasetinin XIX. Yüzyılda değişmesi Osmanlı Devleti'nin çöküp yok olmasını kolaylaştırmıştır.

B) Yakın Nedenler

- **I. Osmanlı Devletinde Görülen Yenileşme Çabaları ve Bunların Başarısızlıkla Sonuçlanması**

Osmanlı Devleti'nde görülen yenileşme çabalarını üç dönem olarak ele alacağız:

- 1- Serbest Değişim Dönemi
- 2- Geçiş Dönemi
- 3- Kapsamlı ve Zorlayıcı Dönem

1- Serbest Değişim Dönemi

- Diğer adıyla düzenli olmayan ıslahat dönemi de diyebiliriz. Lâle devri dönemi olarakta ifade edebiliriz.
- Lâle devrinin şüphesiz önemli kazanımları olmuştur. En önemlisi ise matbaan ın Osmanlı ülkesine getirilmesidir. 1727 yılında ise Yalova'da bir kâğıt fabrikası kurulmuştur.

Yine Lâle devrinde;

- İtfaiye teşkilatı kurulmuştur.
- İlk çiçek aşısı yine bu dönemde yapılmıştır.
- Geçici elçiler Avrupa başkentlerine gönderilmiştir.

Lale devri 1730 yılında patlak veren Patrona Halil isyanıyla sona ermiştir. Patrona İsyanı, Lale Devri'nin lüksüne karşı tahripkâr bir “ayak takımı” patlamasıydı.

2. Geçiş Dönemi

III. Selim Dönemi: Osmanlılarda sistemli yenilik dönemi **III. Selim** ile başlamıştır. Nizam-ı Cedid adında yeni bir ordu kurdu. Nizam-ı Cedid dar anlamıyla III. Selim devrinde Avrupa usulünde oluşturulmak istenen askeri düzeni anlatır. Geniş anlamıyla III. Selim'in Yeniçeri ocağını kaldırmak, ulemanın nüfuzunu kırmak, Osmanlı Devleti'nin ilim, sanat, ziraat, ticaret ve medeniyette yaptığı ilerlemelere ortak yapmak için giriştiği yenilik hareketinin bütünüdür.

III. Selim diplomasi alanında da bir reform yapmıştır. Diplomasi alanında; ilk daimi elçiler Avrupa başkentlerine gönderildi. Vezir sayısını sınırlandırmak suretiyle yönetim alanında reform teşebbüsünde bulundu. III. Selim devri yenilikleri ağırlıklı olarak askerî alanda gerçekleşirken diğer alanlardaki yenileşmelerin de tohumları atılmıştır. Bütün bu çabalar ve elde edilen sınırlı sonuçlar Kabakçı Mustafa ayaklanması ile bir anda yok oldu.

3. Kapsamlı ve Zorlayıcı Dönem

- Değişimin devlet eliyle yapıldığı zorlayıcı dönemi II. Mahmut ile başlatarak devrelere ayırmak gerekir.
- - II. Mahmut Dönemi
- - Tanzimat Fermanı
- - Islahat Fermanı
- - I.Meşrutiyet Dönemi
- - II.Meşrutiyet Dönemi

3.1. II. Mahmut Dönemi

Büyük bir reform programına girişti. Onun reformları ile Osmanlı devleti Cumhuriyet'e kadar uzanan yenileşme sürecinin en ciddi adımını atmıştır.

Avrupa'ya öğrenci gönderildi. İstanbul'da Tıp Okulu açıldı. Padişah, iç idareyi yeniden düzenlemek için merkezileştirme politikası güttü. İlk nüfus sayımı ve mülk yazımı gerçekleştirildi.

Haberleşmenin geliştirilmesi gayesiyle *Takvim-i Vekâyi* yayınlanmaya başlandı. Posta sistemi kuruldu. Devlet yönetiminde bakanlık sistemine geçildi. Kılık ve kıyafette yenilik yapıldı. Yenilikleri belirlemek için meclisler oluşturuldu. **Bu başlıklar Atatürk'ün de konu başlıklarıdır.**

3.2. Tanzimat Fermanı Dönemi (1839)

Bu dönemin en önemli özelliği *Osmanlı Devleti*'nin üstünlüğü Batılılara kaptırması olduğunu kabul etmesidir. Bundan hareketle Osmanlı Devleti yönünü tamamıyla Batı'ya çevirmiştir.

Tanzimat Fermanı, devlet hayatının her alanında yenilđi hedefleyen ilk reform fermanıdır. Bu fermanla, devletin geleneksel hâkimiyet anlayışı ciddi bir değişime uğrayacaktır.

Peki Tanzimat Fermani'nin ilanının Nedenleri Nelerdi?

- 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra Rusya'nın, Müslüman olmayan devlet tebaasını Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması,
- İngiltere, Fransa ve Avusturyalıların Rusya'nın güneye inmesini engellemek için Müslüman olmayan Osmanlı tebaasına haklar verilmesini istemesi,
- Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletlerinin daimi dostluğunu kazanmak ve yardımını sağlamak istemesi,

Tanzimat Fermanı ile;

Tanzimatçılar kişinin can, mal ırz ve konutunun tam bir güvenliğe kavuşturulması noktasından hareket etmişlerdir.

Tanzimat'tan itibaren Şer'i yasaların yetmediği yerde Batıdan kanunlar alınmıştır. 1840'da Fransız Cezâ Yasası, 1860'da Ticaret Hukuku Osmanlı Devletince alınmıştır. Bu yasaları uygulamak için de Nizâmiye Mahkemeleri kurulmuştur.

Eğitim yeniliklerini görüşmek için Meclis-i Maarif-i Umûmiye kuruldu. Batı biliminin girişini sağlamak için de Encümen-i Daniş oluşturuldu.

Tanzimat döneminde mahalli demokrasi tecrübesi Muhassıl Meclisleri ile başlamıştır.

Tanzimat Fermanı Neden Başarılı Olmamıştır?

- Batılı devletler, Hıristiyan azınlığı bahane ederek sürekli Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale etmiştir.
- Osmanlı Devleti'nin asli kurucuları, Müslümanlar dışındaki vatandaşlarla eşit olmayı hazmedemediler. Dinsel düzenin yanındaki Batı kurallarını benimseyemediler.
- Tanzimatçılar devleti Batının ekonomik sömürücülüğünden kurtaramadılar.
- Batıdan alınan yeniliklerin derinliğine anlayamamış olması,
- Tanzimatta amaçlanan ıslahatları gerçekleştirmek için devlet yeterli kadroya sahip değildir.

3.3. Islahat Fermanı (1856)

Islahat Fermanı (1856) tamamen Kırım Savaşı konjonktürünün gölgesinde kalmıştır. Ruslar'a karşı İngiltere ve Fransa'nın desteğini almak için 18 Şubat 1856'da yayınlanmıştır. Müslüman olmayan unsurların durumlarını iyileştirmeye yönelik bu ferman, azınlıkların Müslüman Türk unsurunun önüne geçmesine sebep olmuştur.

Fermanlar Dönemi ;

Fermanlar dönemi; her alanda yenilik dönemidir. Fikrî alanda da gelişmeler olmuş, yeni kuşak kişi egemenliğine dayanan mutlak monarşinin ülke meselelerini çözemeyeceğini bu sayede görmüştür. Bir kısım aydınlar **Yeni Osmanlılar** adıyla teşkilatlanmıştır. Bu örgüt, Avrupa çıkarına uygulanan ıslahatlar aracılığı ile iç düzenimizin karıştırılmasından rahatsız olmuş ve Batı'nın azınlıkları bahane ederek içişlerimize karışmasının önünü almak için **Meşrutiyet** fikrini ileri sürmüştür. Onlara göre Meşrutiyet ilân edilirse azınlıklar da devlet yönetiminde söz sahibi olacaklar ve Avrupa desteği ile güya hak elde etmekten vazgeçeceklerdi.

3.4.Meşrutiyet Dönemleri

I. ve II. Meşrutiyet

- I. Meşrutiyet Dönemi:

Yeni Osmanlılar meşrutiyet fikrinde ısrarlı davranmış padişah II. Abdülhamit'e Kanun-ı Esâsiye'yi kabul ettirmiştir.(1876) Böylece I. Meşrutiyet dönemine geçilmiştir. Dönemin temel özelliği *Osmanlı Devleti*'nin Anayasalı parlamenter bir sisteme girmiş olmasıdır. Fakat, padişahın yetkilerinin ağırlığı sebebiyle bu anayasa tam bir uygulama göremedi. Padişah II. Abdülhamid 1877-78 Osmanlı-Rus savaşındaki Meclisin tutumunu bahane ederek Meclis-i Mebusanı kapattı ve bir müddet sonra da anayasayı rafa kaldırdı.

II. Meşrutiyet Dönemi

Sultan II. Abdülhamid gerçekten kendisine özgü bir yönetim kurmuştur. II. Abdülhamid, bu dönemde ülkede birçok yenilik yaptı. Her kademedeki okulların açılmasına hız verdi. Fakat bu okullardan yetişenler kendisine cephe aldı. Bunlar *İttihat ve Terakki Cemiyeti* etrafında birleştiler. Cemiyet, 1908'de Abdülhamid'in istibdat yönetimini yıkarak tekrar meşrutiyeti ilân ettirdi.

Meşrutiyetin ikinci kez ilânında birincisindeki hatalara düşülmedi ve Padişahın hakları büyük oranda kısıldı. Artık bundan sonra 1918'e kadar sürecek İttihat ve Terakki dönemi başladı.

Fikir Hareketleri

Osmanlı Devletini kurtarmaya yönelik hareketlerin fikrî temelini fikir hareketleri oluşturur. Bunlardan ilki Meşrutiyet düşüncesinin oluşmasında etkili olan *Osmanlıcılıktır*.

a. Osmanlıcılık:

Osmanlı aydınları milliyet isyanlarını durdurup ülkenin bütünlüğünü korumak için bütün milletleri Osmanlı Milleti düşüncesi etrafında toplamaya çalışmıştır. Böylece herkes yasalar önünde eşit olacak hiç kimsenin diline, dinine soyuna bakılarak ayrıcalık tanınmayacaktır. Bu düşüncüyü etkin kılmanın yolu meşruti sistemdir. Böylece parlamentoda Müslüman olmayan unsurların da temsili sağlanacak ve kışkırtmalara kapılmaları ve dahası Avrupa devletlerinin bunları bahane ederek işlerimize karışmaları engellenecektir. 1876 Anayasası bu düşüncelerle hazırlanmış; fakat ne yazık ki öngörüler isabetsiz çıkmış ülkedeki milliyet isyanları son haddine yükselmiş dolayısıyla Osmanlıcılık düşüncesi etkinlik kazanamamıştır.

b. İslâmcılık:

Osmanlıcılık düşüncesinin etkinlik kazanamaması üzerine bazı aydınlar, hiç olmazsa Müslüman tebaanın ayrılmasını engelleyelim düşüncesiyle İslâmcılık fikrini ileri sürmüştür. Onlara göre toplumun temel direği dindir. Kavmiyet farkı gözetmeksizin herkesin Halife etrafında birleşmesi gerekir. Meşrutî sistemi de İslâmî rejim olarak nitelendirirler.

Devletin çöküş sebebinin İslâmiyet olmadığını, yanlış gelenek ve hurafelere dayanan bir din anlayışının sorumlu tutulması gerektiğini ileri sürerler. Batı uygarlığının maddî yanını oluşturan endüstrinin, bilimin ve teknolojinin alınabileceğini belirtirler. Sultan II. Abdülhamid iktidarda iken *Meclis-i Mebûsa*'nın kapatılmasından sonra onun da desteklemesiyle adeta devletin resmî politikası olarak benimsenmiştir. Türk olmayan Müslümanların isyan hareketlerinin devam etmesi üzerine bu fikrin de yetersizliği anlaşılmıştır.

Osmanlıcılık ve İslâmcılık fikirlerinin çözüm olmadığını anlaşılması üzerine Türk aydını bu sefer de Türkçülük fikrine bel bağlamıştır.

c. Türkçülük:

Fransız ihtilâlinden sonra milliyet hareketlerinin dünyada önü alınamamış, Batılıların da kışkırtmalarının etkisiyle Osmanlı Devleti küçülmekten kurtulamamıştır. Devletin kurucu unsuru olan Türkler çeşitli milletlerden oluşan imparatorluğu parçalanmaktan kurtarmak için çaba gösterirken, Türklüklerini ön plâna çıkarmıyorlardı.

Türkçülük, Avrupa'daki Türkoloji çalışmalarının da tesiriyle bir kültür hareketi olarak başlamıştır. Rusya'da yaşayan Türklerin milliyet bilincine ulaşması ve birçok aydının Osmanlı Devleti'ne gelmeleri de bu fikri güçlendirmiş ona siyasi bir nitelik kazandırmıştır.

Onlara göre; devlet ancak dili, dini, soyu ve ülkesü bir olan topluma dayanarak ayakta durabilirdi. Dolayısıyla Osmanlı Devleti içinde yaşayan Türklerin milliyet bilincine ulaşması gerekiyordu.

Türkçülük, *Ziya Gökalp*'ın katkıları ile sistemleştirilmiş ve bilimsel nitelik kazanmıştır. *Gökalp*'e göre devletin kurtuluşu ve güçlenişi yeni bir hayata bağlıdır. Bu hayat üç direklidir: **Birincisi, Türkçü olmaktır**; dilde, güzel sanatlarda, ahlâkta ve hukukta Türk kültürüne bağlanmak gerekir. **İkincisi, İslâm ümmetinden olmaktır**; dini devletten ayırmak şartıyla İslâm Dini'nin en kutsal din olduğuna inanmak gerekir. **Üçüncüsü ise Batı uygarlığını benimsemektir**; bilimde, felsefede, teknikte tam bir Batılı kafaya sahip olmak gerekir. İttihat ve Terakki, II. Meşrutiyet öncesi Osmanlılık fikrine bağlılığını devam ettirirken, Meşrutiyet'in ikinci kez ilânıyla Türk olmayan Müslümanların isyanlarını durdurmadıklarını hatta Meşrutiyet meclisini kendi çıkarları için kullandıklarını görmeleri üzerine siyâsî Türkçülük fikrine bağlanmıştır. Bu fikir, *Millî Mücâdele*de Türk Milleti'nin birlik ve beraberliğinin sağlanmasında ve Türk Devleti'nin yeniden yapılanmasında aziz Atatürk'ün esin kaynağı olmuştur.

d. Batıcılık

Batıcılık, diğer üç fikir hareketinin aksine fikrî temelleri olan bir siyâsî hareket değil, tamamen düşünce plânında kalmış bir fikir cereyanıdır. Batıcılar hiçbir zaman Batı ile siyâsî bütünlük fikrini ileri sürmemişlerdi. Sadece Osmanlı toplumunun geriye gidişini durdurmak için Batılılaşmanın gereğini ortaya koymuşlardır. Bunlar da İslâmcılar gibi aşırı ve ılımlılar olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Aşırı Batıcıların temsilcisi *Abdullah Cevdet*'tir. Ona göre Batı medeniyeti gülü ve dikeniyi bir bütündür. Batının tekniğini alırken kültürünü almamak mümkün değildir. Öncülüğünü *Celâl Nur*'nin yaptığı ılımlı Batıcılara göre ise, Batının sadece teknolojisi alınmalıdır.

Osmanlı yöneticilerini ve aydınlarını etkileyen bu dört fikir akımı mensuplarını kesin hatlarıyla birbirlerinden ayırmak mümkün değildir. Özellikle Batıcılık diğer bütün fikir akımlarını etkilemiştir. Bir Osmanlıcı, aynı zamanda Batıcı fikirlere sahip olmuştur. Hatta ılımlı batıcıların fikirleri İslâmcılar tarafından da reddi mümkün olmayan bir fikirdir.

TEŐEKKÖR EDERİM.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ'NİN DURUMU

- A-I. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİNDE
SİYASİ VE ASKERİ GELİŞMELER
 - B-I. DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI
DEVLETİ'NİN YIKILIŞI
-

A) I. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİNDE SİYASİ VE ASKERİ GELİŞMELER

- *İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİNİN
KURULUŞU VE İKTİDARA GELMESİ*
- *TRABLUSGARP SAVAŞI*
- *BALKAN SAVAŞLARI*

İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİNİN KURULUŞU VE İKTİDARA GELMESİ

Osmanlı Devleti, dahilde yönetim zaafı hariçte ise özellikle Fransız İhtilali'nin getirdiği fikir akımlarının imparatorluğa sirayet etmesi ile hızlı bir parçalanma süreci yaşamıştır.

Durumdan rahatsız olan bir çok Osmanlı aydını kendi görüşünce fikri çözümler sunmuştur.

Toplum nazarında kısmi de olsa taraftar bulan görüşler kısa sürede örgütlenme safhasına erişmiştir.

Fikri örgütlenmelerin şekillendiği önemli merkezlerden birisi de, İmparatorluğun batı etkisine en açık bölgesi olan Balkanlar ve özellikle de liman şehri olması yönüyle Selanik'tir.

*İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1889 yılında kurulmuştur.

*İlk adı "İttihad-ı Osmani" olan cemiyetin kurucuları Ohri'li Dr. İbrahim Temo, Arapkir'li Abdullah Cevdet, Diyarbakır'lı İshak Sükuti, Kafkasya'lı Mehmet Reşid ve Baku'lü Hüseyinzade Ali Beylerdir.

*Cemiyet ilk olarak İstanbul Askeri Tıbbiyesi bünyesinde şekillenmiş ve taraftar bulmuş, en hızlı teşkilatlandığı yerler ise yine Askeri Tıbbiye, Harbiye, Mülkiye ve Bahriye olmuştur.

*Cemiyetin ilk beyannamesi Doktor Abdullah Cevdet Bey tarafından kaleme alınmıştır.

*İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin gelişmesinde Mısır'da yayımlanan Mizan gazetesi ile Pariste yayımlanan Meşveret gazetesinin önemli katkıları olmuştur.

*Daha sonra partileşen İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen isimleri, izlenecek politika ve geliştirilecek programlar gibi temel konularda bile fikir birliğinden uzaktılar.

*Cemiyet, bu zaaflarına rağmen, devletin içine düştüğü çözümsüzlükten olsa gerek genç subayların teveccühüne mazhar olmuştur.

*Özellikle Makedonya'daki Üçüncü Ordu subaylarının çoğu cemiyete katılmışlardır.

*Yirminci Yüzyılın başlarında Harbiye'den mezun olan, padişaha muhalif subayların çoğu İmparatorluğun uzak coğrafyalarında görev alıyorlardı.

*Abdülhamit yönetimi ile çatışan genç subaylar bu şekilde İstanbul'dan uzak tutulmuş oluyordu.

*Mustafa Kemal'de bu subaylardan biriydi ve Şam'da görevliyken "Vatan ve Hürriyet" adında gizli bir cemiyet kurmuştu.

*Bu cemiyet daha sonra Selanik'te de bir şubesi tesis edilmişti.

*1907 Senesinin Eylül ayında İttihat ve Terakki Cemiyeti ile Osmanlı Hürriyet Cemiyeti bir anlaşma yaparak birleşmişlerdir.

*Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin Selanik şubesi de M.Kemal'den habersiz bu birleşmeye katılmıştır.

*Bu birleşmelerle daha da güçlenen cemiyet siyasi ağırlığını hissettirmek istemiştir.

*Cemiyetin Selanik ve Manastır'daki subaylar tarafından desteklenmesi bu harekete askeri bir güç kazandırmıştır.

1908'de REVAL görüşmelerinde İngiltere ve Rusya'nın Makedonya konusunu da ele almaları üzerine, birleşmelerle ve askeri destekle iyice güçlenen İttihat ve Terakki Cemiyeti Rumeli'de silahlı ayaklanmalar başlatarak II. Meşrutiyet hareketinin gerçekleşmesinde büyük rol oynamıştır. Baskı ve isyan hareketleri sonunda amacına ulaşmış, Selanik'teki avcı taburlarının İstanbul'a doğru harekete geçtiği haberinin duyulması üzerine 23 Temmuz 1908 de II. Abdülhamit tarafından II.Meşrutiyet ilan edilmiştir. Meşrutiyetin ilanı ile "hasta adamı tedavi ettik" diyen Enver Bey'in ve hürriyet kahramanı olarak anılan (Resneli) Niyazi Bey'in isimleri dua gibi ezberlenmişti ve her tarafta söyleniyordu. Meşrutiyetin ilanından 31 Mart Ayaklanmasına kadar İttihat ve Terakki hükümete tam olarak iştirak etmemiş, padişahın nüfuzunu da tamamıyla kıramamıştır. Cemiyet 31 Mart olayından birkaç saat önce resmi olarak ilk defa bir parti olduğunu ilan ediyordu.

Nisanın 7'sinde Serbesti gazetesinin başyazarı Hasan Fehmi İstanbul'da Galata köprüsünde esrarengiz bir şekilde öldürülünce muhalif basın İttihat ve Terakkiyi suçlayarak cemiyeti sert şekilde eleştirmeye başlamışlardır. Artan gerginlik sonucunda İttihat ve Terakki Cemiyeti basında bir bildiri yayınlayarak, artık gizli bir cemiyet olmadığını olağan bir siyasi parti olduğunu tekrarlamak zorunda kalıyordu.

*31 Mart vakası ve II.Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden sonra siyasi gücünü arttırmaya başlayan ve 1913 Bab-ı Ali baskınıyla da iktidarı tamamen ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti, bu gücünü ve konumunu devletin yıkılışına kadar devam ettirmiştir.

*Özellikle Balkan savaşlarından sonra cemiyetin fikri çizgisinde "Türkçülük" akımının etkisi artmaya başlamıştır.

* 1913 yılından 1918 yılına kadar ülkede iktidarı elinde tutmuş ülkenin kaderine hakim olmuştur. Bu yıllar arasında ülkenin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatına damgasını kalıcı şekilde vuran ittihat ve Terakki son dönem yöneticilerinin Birinci Dünya savaşı yenilgisiyle 1918 yılı sonlarında ülkeden çıkmaları üzerine ismini değiştirerek "Teceddüd Fırkası" olmuş böylece siyasi hayatını resmen noktalamıştır.

TRABLUSGARP SAVAŞI

*II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, Osmanlı Devleti ile yabancı devletler arasındaki ilişkilerde meydana gelen gelişmeler içerisinde savaşıla sonuçlanan ilk büyük olay, Osmanlı-İtalya Savaşı oldu.

*Bu savaş, her şeyden önce İtalya'nın sömürgecilik politikasının ve Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu bunalımların bir sonucuydu.

*İtalya, 19. yüzyılın ikinci yarısında, Almanya gibi siyasal birliğini kurarak güçlü bir devlet durumuna gelmişti. Dünya üzerindeki zengin sömürgeler, güçlü emperyalist devletlerce paylaşıldığından, İtalya ancak zayıf devletlerin elindeki toprak parçalarını alarak hedefine ulaşabilirdi.

*Ülkesine çok yakın olan Trablusgarp, Osmanlı Devleti'nin Afrika'da kalan son toprağı idi. Trablusgarp yoluyla, Afrika'nın ortalarına kadar inebileceğini hesaplayan İtalya, Rusya ile yaptığı Racconigi Antlaşması'yla (1909), onun da desteğini sağlamıştı.

*İtalya, Rusya'dan başka diğer devletlerin de desteğini sağlamıştı. İtalya; Trablusgarp ve Bingazi'nin uygarlık bakımından geri bırakıldığı, burada yaşayan İtalyanlara kötü davranıldığını bahane ederek, 28 Eylül 1911'de bu bölgeyi işgale başlayıp Trablusgarp, Tobruk, Derne ve Bingazi'ye asker çıkardılar.

Savaşın başlangıcında bölgede sadece bir Türk tümeni vardı. Daha önce Trablusgarp'da 30 seneye yakın vali ve kumandan olarak görev yapan Recep Paşa'nın, İtalyan tehlikesini sezerek bölgede tahkim ettiği savunma sistemleri ihmal edildi. Hatta paslanmaya başlayan toplar ve tüfekler ucuz fiyata Balkan devletlerine satıldı. Bu sebeptir ki; Trablusgarp Savaşı iki devlet arasındaki bir harpten ziyade az sayıdaki gönüllü Türk subaylarının yönetimindeki birlikler ile tam teçhizatlı ve Avrupa'nın desteğini arkasına almış İtalyan ordusunun savaşıdır. Akdeniz, İtalyan hakimiyetindedir ve Trablusgarp'la bağlantı sağlanacak emniyetli bir kara yolu dahi mevcut değildir.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen, İstanbul'da bulunan bazı kurmay subaylar, zor şartlar altında Trablusgarp'a ulaştılar. Binbaşı Enver Bey, Kolağası Mustafa Kemal, Fuat Bey (Bulca), Nuri Bey (Conker), Fethi Bey (Okyar), Albay Neşet Bey bu subaylar arasındaydı. Mustafa Kemal ve Enver Paşa gibi komutanlar, halkı İtalyanlar'a karşı örgütleyerek iyi bir savunma cephesi oluşturmuşlardı. İtalya bu savunma karşısında güç duruma düşmüştü.

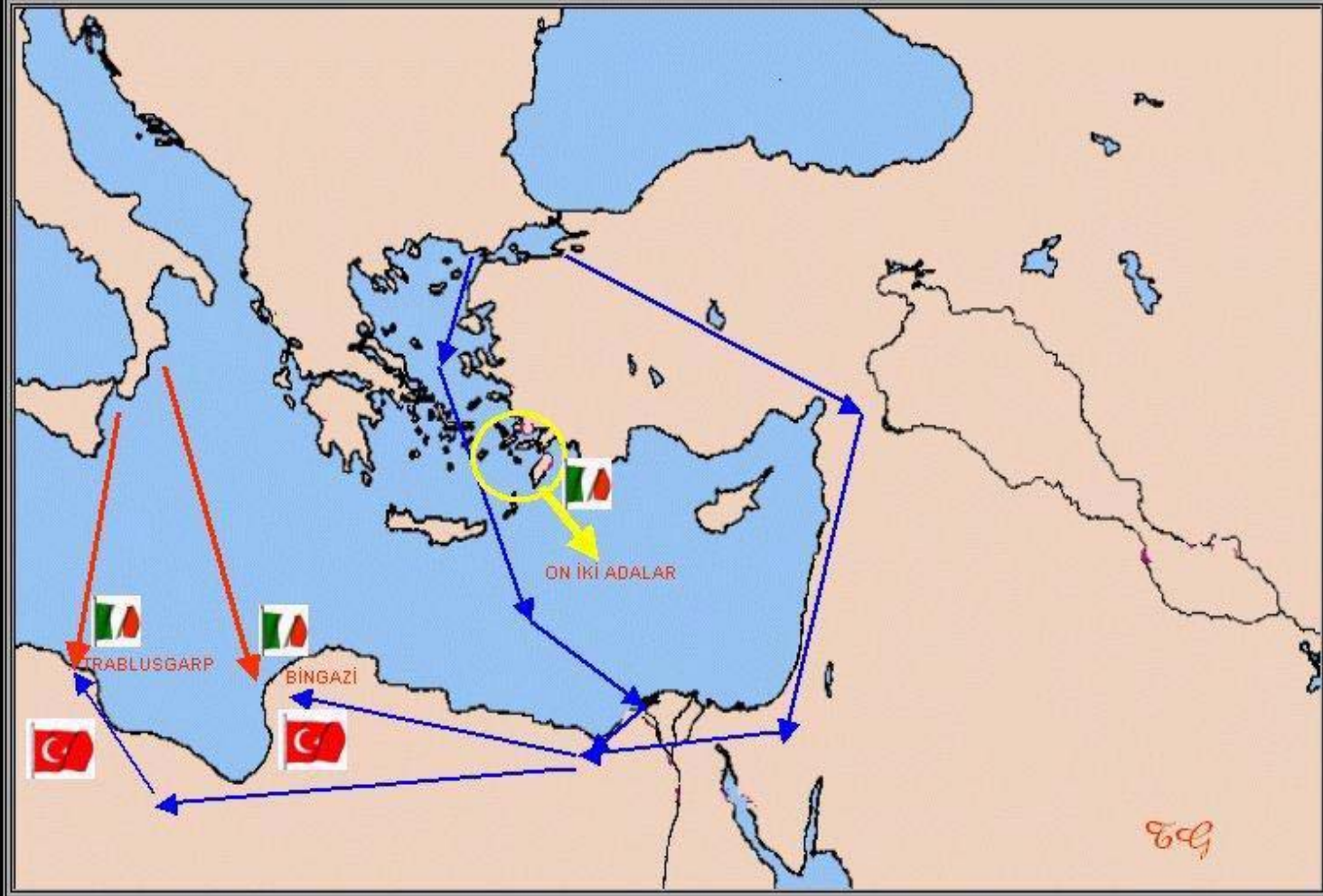
- Derne Komutanı Kurmay Binbaşı Mustafa Kemal emirlerini yazdırırken...

İki taraf arasındaki bu büyük imkan ve güç dengesizliğine rağmen vatanperver Türk subaylarının üstün gayretleri ile mükemmel bir direniş örneği sergilenmiştir. Tanınmış Alman Mareşali Von Der Goltz'un ifadesiyle; *"Bu harp, nizami cephe savaşı ile gerilla mücadelesinin ahenk içinde karışması ve tatbiki olmuştur. Türklerin denizden yolları kapalı idi ve ellerinde teçhizatı mükemmel İtalyan ordusuna karşı koyabilecek silahları yoktu. Bu bakımdan gerilla savaşı yapmaya mecburdular. Fakat kısa zamanda, düşmanlarından aldıkları ile mevzi harbine girmeyi başardılar"*

Zira Trablusgarp'ı kolaylıkla işgal edebileceklerini düşünen İtalyanlar, ilk etapta buraya 12 gemi ve 25.000 asker göndermişler fakat karşılaştıkları sert mukavemeti görünce asker sayısını 80.000 ne çıkarmışlardır. İtalyanların sayı ve silah üstünlüklerindeki büyük fark cephede tersine dönmüş ve İtalyan birlikleri Trablusgarp sahillerinde çakılı kalmışlardır. Cephedeki Türk başarısı savaşın sonucunu değiştiremedi. İtalyanlar'ın 12 Ada'yı işgal etmesi ve Balkan savaşının başlaması Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamıştır. Bunun neticesi olarak 15 Ekim 1912'de Osmanlı Devleti ile İtalya arasında Uşi (Ouchy) Anlaşması imzalandı ve Trablusgarp ile Bingazi İtalyanlar'a bırakıldı. 12 Ada ise olası bir Yunan işgaline karşı Balkan Savaşının bitimine kadar geçici olarak İtalyanlarda kalacaktı.

TRABLUSGARP SAVAŞI

Osmanlı Devleti'nin, Trablusgarp'a önem vermediği ve hatta bu savaşın henüz başlangıcında bu coğrafyayı gözden çıkardığı yaygın bir kanaattir. Fakat, buraya giden gönüllü subaylara dolgun maaş ve yolluklar verilmesi, buradaki hizmet müddetlerinin bir misli fazla kabul edilmesi ve bu kişilerin çeşitli nişan ve taltiflerle ödüllendirilmeleri, yukarıdaki kanaati cürütmektedir.

- TRABLUSGARP SAVAŞI'NA KATILAN GÖNÜLLÜ SUBAYLARIN VE SAVAŞTA YARARLILIK GÖSTERENLERİN HİZMET SÜRELERİNİN BİR MISLİ FAZLA KABUL EDİLMESİ VE BU KİŞİLERİN ÇEŞİTLİ NİŞAN VE TALTIFLERLE ÖDÜLLENDİRİLMESİNİ İÇEREN İRADE

Trablusgarp'taki Türk subayları, bir yılı aşkın bir süredir verdikleri çetin mücadeleyi ve kazandıkları başarıları hiçe sayan Uşi anlaşmasını teessürle karşıladılar. Trablusgarp Savaşı devam ederken Balkanlarda yeni bir savaşın başlaması üzerine bölgede bulunan subaylar, Turgut Reis'in imparatorluğa hediye ettiği bu eyaletleri bırakarak anavatanın savunmasına koşmuşlardır. Barış antlaşmasında 12 Ada garip bir tutum almıştır. Uşi antlaşması imzalandığında Karadağ, Bulgaristan, Sırbistan ve sonrasında Yunanistan savaş ilan etmiş bulunuyordu. Bu durumda Osmanlı Devleti Yunanistan'ın göz dikmiş olduğu 12 Ada'nın geçici olarak İtalya'nın elinde kalmasını kabul etti. Yani savaştan sonra Osmanlı Devleti yeniden 12 Ada'yı sahiplenecekti. Ne var ki 12 Ada Lozan barışı ile kesin olarak İtalya'ya terk edildi ve İtalya'da Şubat 1947'deki Paris barışı ile 12 Ada'yı Yunanistan'a verdi.

Böylece Uşi Antlaşması ile İtalya sadece Trablusgarp'i değil aynı zamanda 12 Ada'yı da ele geçirmiş oldu.

BALKAN SAVAŞLARI (I. BALKAN SAVAŞI)

- Bulgaristan

- Yunanistan

- Karadağ

- Sırbistan

- OSMANLI DEVLETİ

BALKAN SAVAŞINA GİDEN SÜREÇ

Balkan Devletlerinin durumu:

- Sırpların amacı Sırbistan Krallığı'nı canlandırmak ve Ege'ye çıkış için Makedonya'ya sahip olmak...
- Bulgarlar, Makedonya'yı doğrudan doğruya Bulgaristan'a katmak için çalışmaktaydı.
- Yunanistan ise Megalo İdea peşindeydi. Yunanistan bütün Ege adaları ve Girit'i istiyordu. Bu nedenle Rum çetecileri Makedonya'da faaliyet gösteriyordu.
- Görülüyor ki Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarına göz koyan üç balkan devleti'nin ele geçirmeyi hedefledikleri toprak Makedonya yani Rumeli topraklarıydı. Ne var ki Makedonya her üç devletinde bu toprağa bir bütün olarak göz koymaları sebebiyle devletleri birbiriyle çatışma durumuna sokmuştur. Bu üç devleti birleştirip Balkan savaşlarını ortaya çıkaran Rusya olmuştur.

BALKAN SAVAŞLARI

■ 1912 yılının baharında düzenlenen antlaşmalar, Osmanlı Devleti'nin yazgısını kesin biçimde belirledi. Bunlarda, Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ, "Rus diplomatik görevlilerin etkin desteği ile" Avrupa'daki Osmanlı topraklarının parçalanmasını karara bağladılar. Bağlaşıklar, zapt ettikleri ülkelerin bundan sonraki durumunu çözüme bağlamak konusunda uzlaşamadılar, ama önce Osmanlıları Avrupa'dan zorla sürüp çıkarmak, sonra Osmanlı ülkesini bölüşmek ilkesi üzerinde anlaştilar. 8 Ekim 1912'de, Karadağ, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti ve Osmanlı ülkesine saldırdı. Diğer Balkan devletleri onu izledi.

Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşları Öncesindeki Durumu

*1911'de Osmanlı Avrupası (Dine Dayalı)
“Millet” Ayırımına Göre Yüzde Oranları*

■ Müslümanlar	%	51
■ Rumlar	%	25
■ Bulgarlar	%	19
■ Diğerleri	%	5

I. Balkan Savaşı (1912-1913)

- I. Balkan Savaşı'nda Osmanlılar, 1877-1878'de uğradıklarından çok daha hızlı bir yenilgiye uğradılar. Asker sayısı yönünden bire karşı iki oranında üstün düşmanla dövüşmeleri ve Libya'da hala İtalya ile savaşmakta olmaları, Yunan donanması yüzünden deniz yoluyla ulaşım yapamamaları Sultan II. Abdülhamit'in neden olduğu, askeri yönden hazır bulunma eksikliği dolayısıyla, Osmanlı Devleti'ni, eski bağımlıları, kolayca yendiler. Osmanlıya karşı yürütülen savaşın yükünde ağırlıklı payı yüklenmek zorunda kalan Bulgarlar, Çatalca çizgisine kadar Osmanlı Devleti'ni geri çekilmek zorunda bıraktı. Sadece iki ay süren çatışmalar sonunda, hemen hemen bütün Osmanlı Avrupası yitirilmişti.
- Çatalca savunma çizgisi, Bulgar saldırısına karşı direnerek Osmanlı başkentinin kurtardı ancak Doğu Trakya tamamıyla Osmanlı'nın kontrolünden çıktı.

I. BALKAN SAVAŞI

- 1912, tüm Rumeli'yi kaybettiğimiz Balkan Harbi... Yahya Kemal'in şehri Üsküp'ü, Mehmet Âkif'in şehri İpek'i, Mustafa Kemal'in şehri Selanik'i, bütün Rumeli'yi kaybedişimiz. Yine göç, yine etnik temizlik...
- Savaş Türk birliklerinin bütün cephelerde mağlubiyetiyle başladı. Sadece Türkleri değil dünyayı da şaşırtan bozgun haberleri siyasi kavgalar içinde olan hükümeti barışa zorlayınca Londra'da görüşmeler başladı.
- Görüşmeler neticesinde alınan kararlar şöyledir:
- 1- Osmanlı Devleti Edirne ve Kırklareli dahil Balkan topraklarından çekildi. Midye-Enez hattı batısındaki topraklar Osmanlı Devleti'nin elinden çıktı.
- 2- I. Balkan Savaşı'nda Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti.
- 3- Londra Görüşmeleri sürerken İttihat ve Terakki bir hükümet darbesi gerçekleştirdi.
- 4- I. Balkan Savaşı'nın sonunda Bulgaristan Ege Denizine ulaştı. Bulgaristan'ın çok güçlenmesi II. Balkan Savaşı'nın da yaşanmasına neden oldu.
- 5- I. Balkan Savaşı'ndan sonra Osmanlıcılık fikrinin başarılı olamayacağı kesin olarak görüldü.

-
- Talat Paşa, Balkan harbini ve barış görüşmelerinde Türklere karşı sergilenen tutumu şöyle değerlendirir; *"Arnavutluk'un ve Makedonya'nın büyük bir kısmında Türklerin ekseriyeti teşkil ettiği nazarı itibara alınmaksızın 1913 senesinde Londra Konferansı gaddar bir operatör gibi ameliyatlara girişti ve Balkan haritası üzerinde bıçağını serbestçe oynattı. Fakat bu ameliyat arzu edilen neticeyi vermediğinden, başka kısımlar da hastalandı. Bu suretle bütün Avrupa tedavisi mümkün olmayan bir hasta olmaya mahkum edilmişti. Umumi Harbi, Balkan harbi doğurmuştu. Umumi harbin neler tevlit edeceğini ise şimdiden tayin ve takdir etmeğe imkan yoktur. Şu muhakkak ki ortadan kalkan Avrupa muvazenesi daha senelerce teessüs edemeyecek ve bir sürü iktisadi ve siyasi hadiselerle karşılaşılacaktır..."*
-

II. BALKAN SAVAŞI (1913)

■ Osmanlı Devleti

■ Yunanistan

■ Karadağ

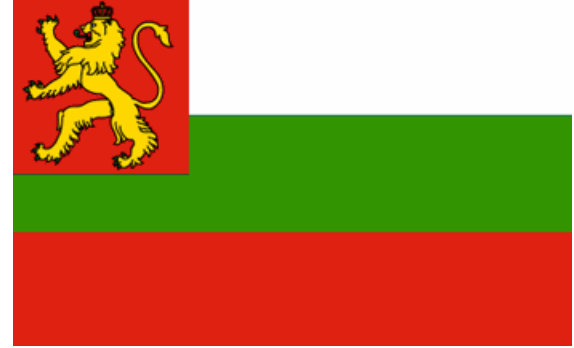
■ Sırbistan

■ Romanya

■ Bulgaristan

BALKAN SAVAŞLARI (İKİNCİ SAFHA)

■ Çatalca savunma çizgisi, Bulgar saldırısına karşı direnerek Osmanlı başkentini kurtardı ama ancak bağlaşıklar arasındaki bölünme ve bundan dolayı çıkan İkinci Balkan Savaşı (1913) Osmanlılara, yitirdikleri ülkelerinden küçük bir bölümünü kurtarma olanağı vermiştir. Bulgaristan'a karşı Yunanistan, Karadağ ve Sırbistan'ın sonra bir de Romanya'nın savaşımaya başladığı dönemde, Osmanlı orduları Edirne ve Kırklareli de olmak üzere, Doğu Trakya'yı kurtardılar.

1. BALKAN SAVAŞI

2. BALKAN SAVAŞI

TERRITORIAL MODIFICATIONS

IN THE BALKANS

1. CONFERENCE OF LONDON

2. TREATY OF BUKAREST

**Birinci,
ikinci Balkan
Savaşı ve
hudutlar
(1912-1913)**

BALKAN SAVAŞLARI ve BALKAN MÜSLÜMANLARI

■ Balkan Savaşlarında bağlaşıkların her biri Osmanlıya karşı kendi savaşını yürüttü. Birinci Balkan Savaşında bağlaşıklar arasında görülen tek birleşme, düşmanlarını seçme konusunda olmuştur. Balkan Müslümanlarının yazgısı da, bağlaşıkların niyetlerinin birbiriyle çelişiyor olmasından etkilendi. Balkan Savaşlarında, yeni kazanan devletlerden her biri de, zapt ettiği ülkelerde Müslüman nüfusunun varlığının son bulmasını istemekteydi. Ne var ki, bu amaçlarına ulaşabilecek kadar iyi bir örgütleniş içinde bulunmadıkları gibi, amaçları uğruna birleşik davranış yürütebiliyor da değillerdi. Müslümanları Balkanlardan sürüp atacak yerde, her biri, onları, kendisinin zapt ettiği ülkeden ötekine sürüyor hatta oraya sürülenin oradan geriye sürüldüğü de oluyordu. Bunun Müslümanlar üzerindeki etkisi ölüm telefatinin yükselmesi noktasında oldu. **Ölüm telefatinin neden olan olaylar:**

■ **Cinayetler:** Balkan Savaşları sırasında işlenen cinayetler, o zamanın insanlarınca "ırk savaşı" diye adlandırılan cinayetler türündendi. Balkan Savaşları ile 1877-1878 dönemindeki toplu kıyımlarla ilgili "konsolosluk raporlarında görülen tek fark "komitacılar" deyişi yerine "Kazaklar" deyişinin kullanılmasıdır.

- **Talan ve Yakıp Yıkma:** Müslümanları kıyımdan geçirip kalanları göç etmeye zorlayanların besbelli amacı, Balkanları Türklere arındırmaktı. Bir yandan kısmen özümsemiş ulusçu düşüncelerin, bir yandan da Müslümanların tarlalarını, mallarını sahiplenmek isteğinin dürtüsüyle, Balkanlı Hıristiyanlar, Müslüman sığınmacıların geri dönememesini ve gitmemiş olanların gitmesini sağlama bağlayacak politikalar izlediler. Bu politikalar içinde en başarılı olanı, Müslümanların evlerinin yakılıp yıkılması, hayvanların ve yiyeceğin çalınması idi; bütün besi hayvanları çalınıp evleri tahrip edilince köylerde yaşayan Müslümanlar kendileri canlı bırakılmış da olsalar, yiyecek ve barınak bulmak için göçe çıkmak zorunda kalacaklardı. Gerek komitacılar gerek düzenli ordu birlikleri yıkım için kullanılan birer araçtı.

- **Zorlamayla Hıristiyanlığa Geçirmeler:** Balkan Savaşları boyunca Bulgarlar, fethettikleri yörelerin halkını Bulgar Ortodoks kilisesine bağlı Hıristiyanlığa zorla geçirmek politikasını seçip uyguladılar. Pomaklar yüzyıllar önce İslam dinine geçmiş olan Slav dili konuşur Müslümanlar idi; ama Bulgar komşularıyla bir çok ortak geleneğe sahip bulunma durumunu sürdürmüşlerdi. Onların din değiştirmek için zorlanmaya öncelikli aday seçilecekleri besbelli idi, çünkü onların Bulgar ulusu içinde özümlemesini engelleyen tek özellikleri İslam dininden olmalarıydı.
- Pomaklarla Türklerin dine bağlılıklarının sağlamlığı nedeniyle, bu zoraki din değiştirtmelerin uzun vadede başarı göstermesi geniş ölçüde görülebilecek değildi. Bugün dahi, 1912-1913 yıllarının dehşet verici olaylarından canlı çıkabilenlerin soyundan gelenler, kendi ata yurtlarında bir Müslüman azınlığı oluşturmayı sürdürüyorlar.
- **Hastalık,** sığınmacılar arasında ölüm telefatının başta gelen nedenlerindendi. Balkan Savaşlarında tıpkı daha önceki savaşlarda olduğu gibi, sığınmacıları kırıp geçirmiş olan tifüs ve tifonun zaten beklenmesi gereken telefatına ek olarak, İstanbul dışındaki sığınmacı kamplarında kolera kendini gösterdi.

Balkanlarda Nüfus Değişimi

- Yunanistan, Bulgaristan ve Yugoslavya'nın Aldığı Osmanlı Bölgelerindeki Müslümanlar ve Bu Ülkelerde Kalmış Olan Müslümanlar

■ Bölgeler	1911'deki	Kalan	
	Müslümanlar	Müslümanlar	Fark
■ Yunanistan (ın aldığı yerlerde)	746 485	124 460	622 025
■ Bulgaristan(ın aldığı yerlerde)	327 732	179 176	148 556
■ Yugoslavya(nın aldığı yerlerde)	1 241 076	556 478	674 598
■ Toplamlar	2 315 293	870 114	1 445 179

Bu Tablonun Sonucu:

- Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda yaşamakta olan 2 315 293 Müslüman'ın 1 445 179'u %62'si eksilmişti. Bu sayı içinde 313 922 kişi, Balkan savaşları sırasında ve sonrasında (1912-1920'de) Türkiye'ye göç etti; 398 849'u, çoğunluğu Yunan-Türk nüfus değişiminin bir parçası olarak 1921'den 1926'ya uzanan dönemde geldi. Osmanlı Avrupası Müslümanlardan sığınmacı olup göçe çıkanların yalnız 812 771'i canlı kalabilmişti. Geri kalan 632 408'i ölmüşlerdi. Zapt edilmiş Osmanlı Avrupa'sının Müslüman nüfusundan %27'si, can vermişti.

Balkan Muhacirleri

BALKAN SAVAŞI SONUNDA İMZALANAN ANLAŐMALAR

- II. Balkan Savaşı AĞustos 1913 tarihli BükreŐ Antlaşması ile bitti. Bu antlaşma ile Bulgaristan; Dobruca'yı Romanya'ya, Kavala'yı Yunanistan'a veriyor Makedonya'dan ufak bir toprak parçası alıyordu.
 - Osmanlı Devleti yine 1913 yılında Bulgaristan ile İstanbul Antlaşması'nı yaptı. Kırklareli ve Dimetoka, Osmanlı Devleti'ne geri verildi. Batı Trakya ve Dedeağaç, Bulgaristan'da kaldı.
 - Osmanlı Devleti bu savaşın sonunda Yunanistan'la Atina Antlaşması'nı yaptı. Girit ve Ege Adaları, Yunanistan'a verildi. Yunanistan'da kalan Türklerin durumu da düzenlendi.
-

TEŐEKKÜR EDERİM.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ'NİN DURUMU

I. DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI
DEVLETİ'NİN YIKILIŞI

I.DÜNYA SAVAŞI'NIN SEBEPLERİ

Zahiri sebebi sıradan bir suikast olan I. Dünya Savaşı'nın asıl nedenlerini Avrupa'nın 19. Yüzyıl boyunca yaşadığı değişimlerde aramak lazımdır.

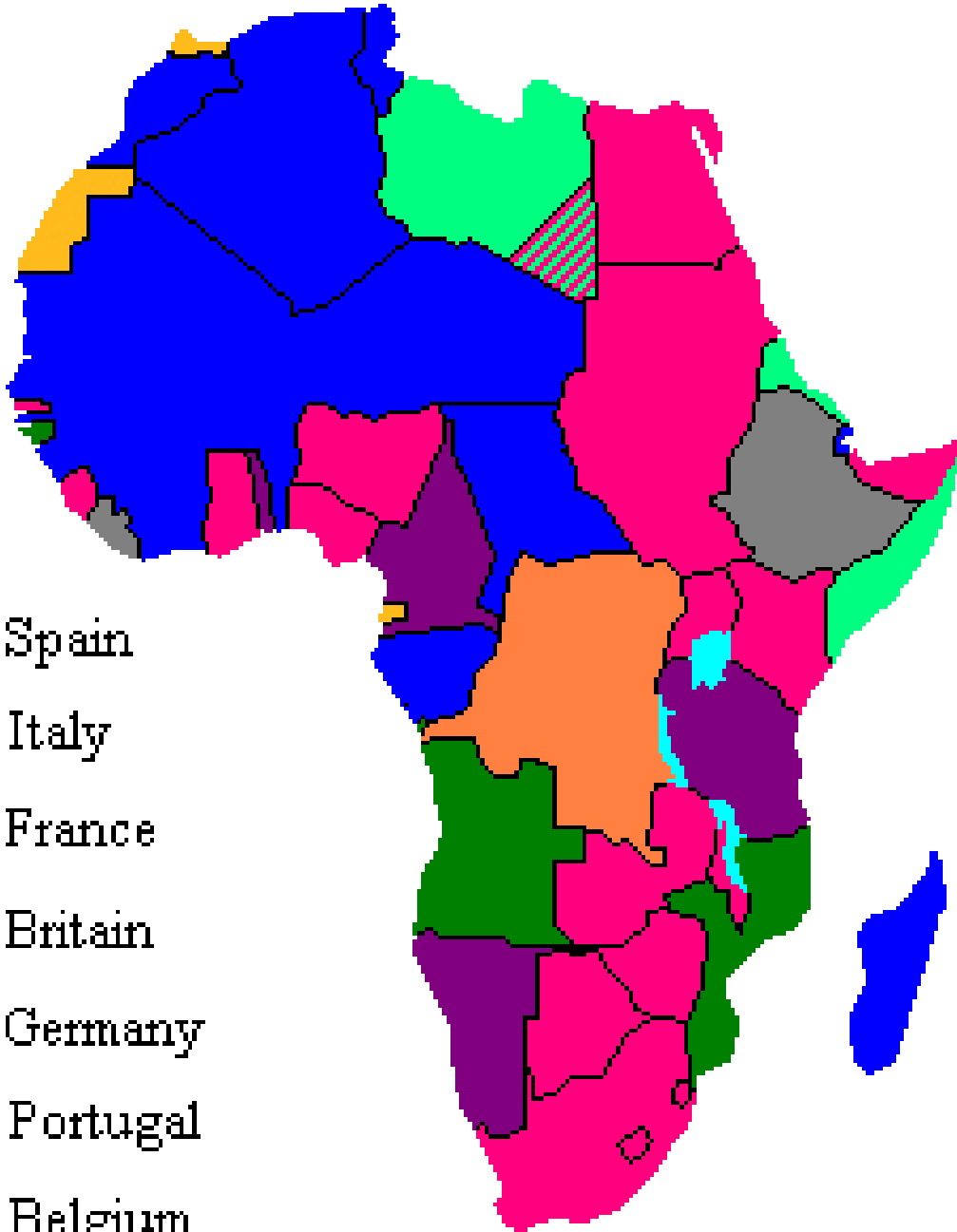
Milliyetçilik cereyanları ile Avrupa coğrafyasında süregelen mücadeleler ve bunun neticesi olarak sayıları yirmiyi bulan ulus devlet, Fransa ile tarihi husumeti olan Almanya'nın başlattığı sanayi hamlesi ile İngiltere'ye rakip olması, İtalya'nın iç çekişmelerden kurtulup siyasi birliğe kavuşması, Rusya'nın ezeli ve ebedi gayesi olan sıcak denizlere ulaşma arzusu ve bu paralelde gelişen sömürge ve pazar kavgaları, bir cihan harbinin çıkması için kafi idi.

SAVAŞ ÖNCESİ GENEL DURUM

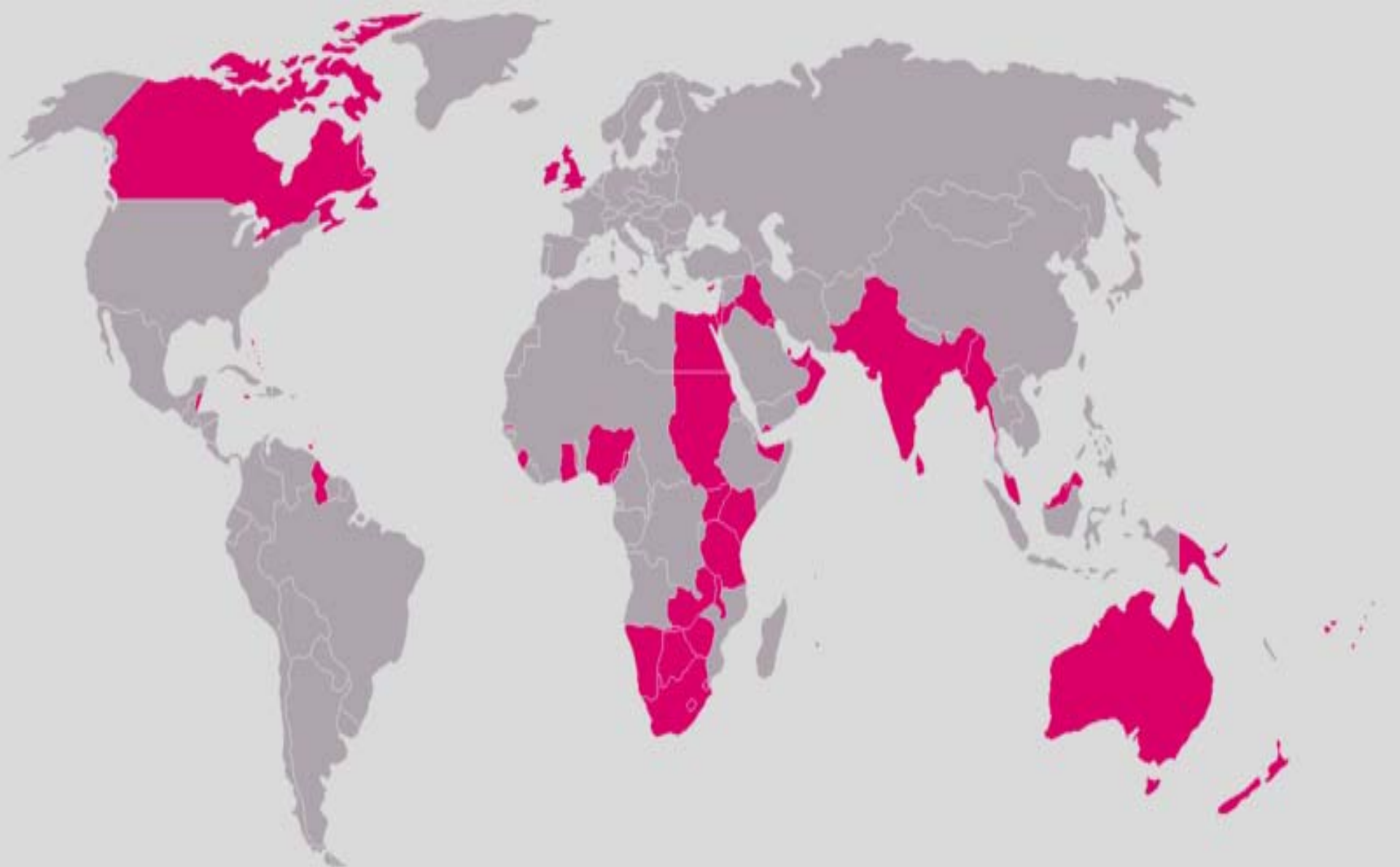
- Fransız Devrimi'nin getirdiği yeni anlayış ve görüşler siyasi ve sosyal hayatta büyük değişiklikler yapmıştı. Milliyetçilik düşüncesi özellikle 20'nci yüzyılın başlarında etkisini göstermiştir. 1815'te Viyana Kongresi ile Avrupa'ya yeni statü getirilmiş ve buna göre de güçler dengesi kurulmuştu. Özellikle 1870 Sedan Savaşı ile Alman ve İtalyan birliklerinin kurulması ve bu devletlerin girişimlerde bulunmaları Viyana Kongresi statüsünü ve güçler dengesini büyük ölçüde değiştirmiştir.
- 19'uncu yüzyıl içinde önem kazanmış diğer bir gelişme de sanayileşmedir. Sanayileşme sonuç olarak sömür geliciliği doğurmuş, büyük devletlerin çıkar çatışmaları Afrika ve Uzakdoğu'ya kadar yayılmıştır. Hammadde ve pazar arayışı hızlanmış, bütün devletler sömürge yarışına girmiştir. Bazı devletlerin siyasi birliklerini geç kurmaları bloklaşmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bloklar hızla silahlanarak yeni bir savaşın şartlarını hazırlamıştır. Bu durum aynı zamanda "militarizm" i devlet idarelerinde etken kılmıştır.
- 20. Y.yıla girilirken enerji kaynağı olarak petrolün, kömürün yerini almaya başlaması da sanayileşmiş ülkelerin savaş stratejilerinde önemli bir yer tutmaktaydı.

SÖMÜRGE HARİTASI (AFRİKA)

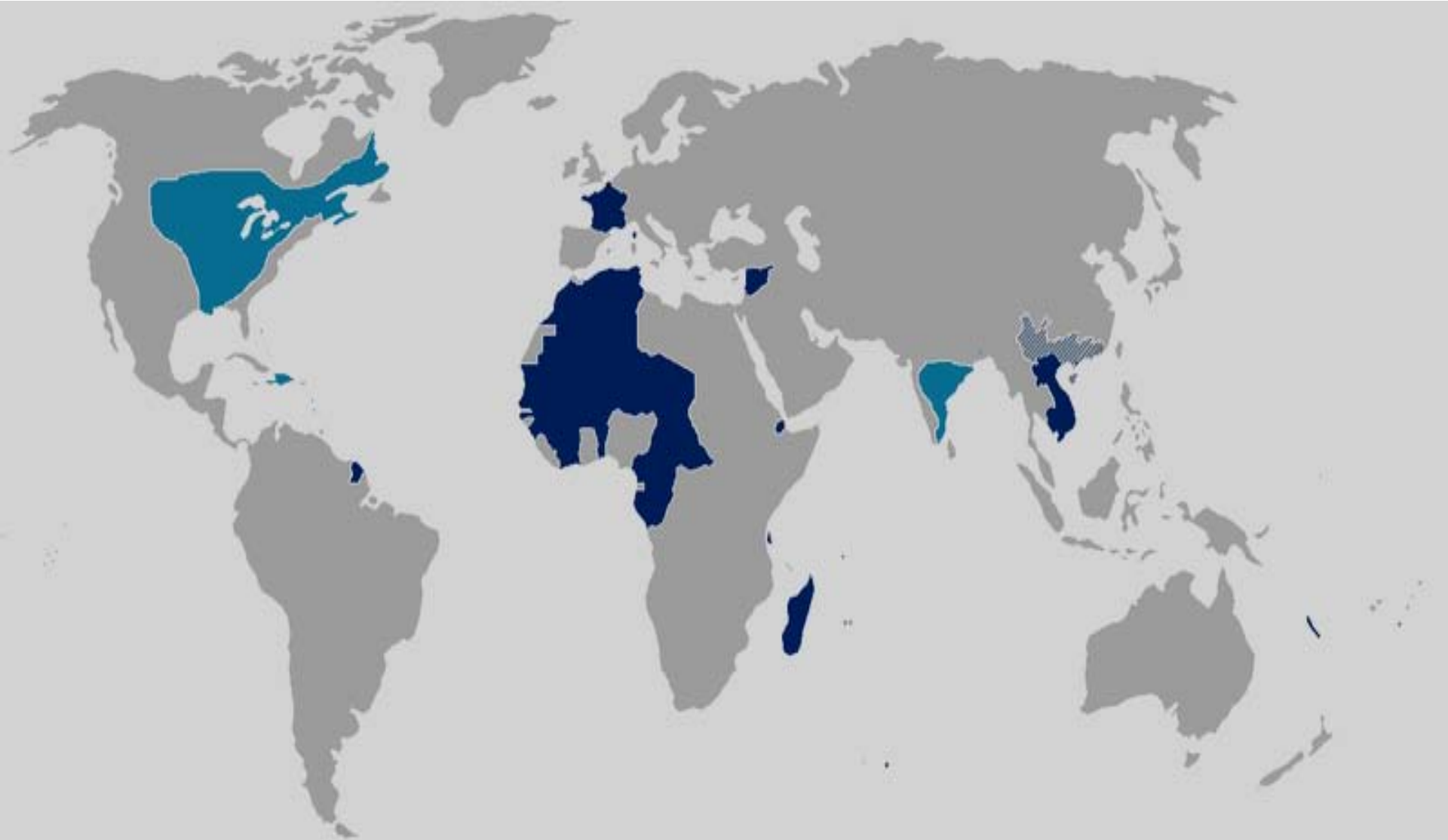
- Spain
- Italy
- France
- Britain
- Germany
- Portugal
- Belgium

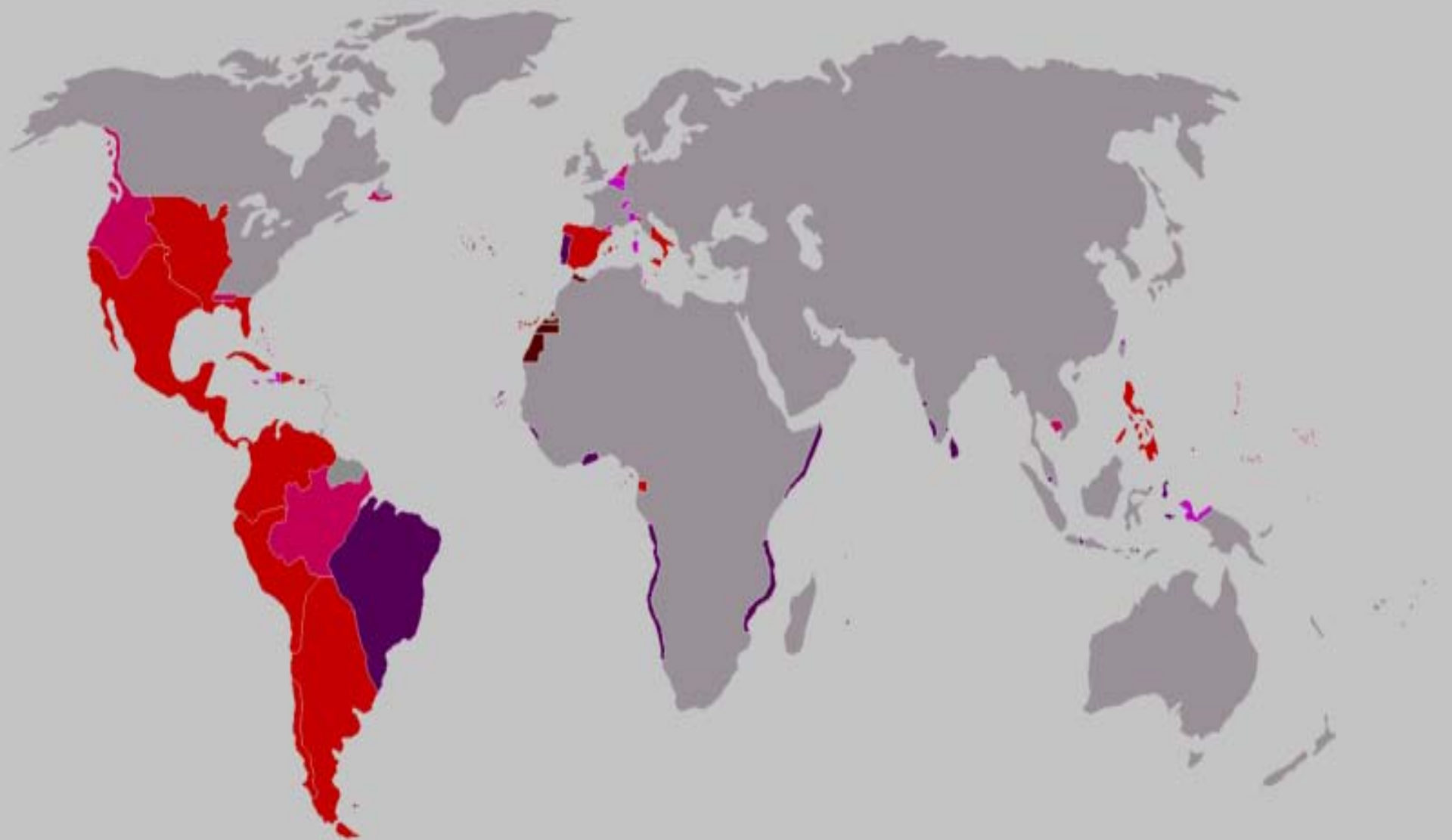
İNGİLİZ SÖMÜRGELEİ

FRANSIZ SÖMÜRGELEİ

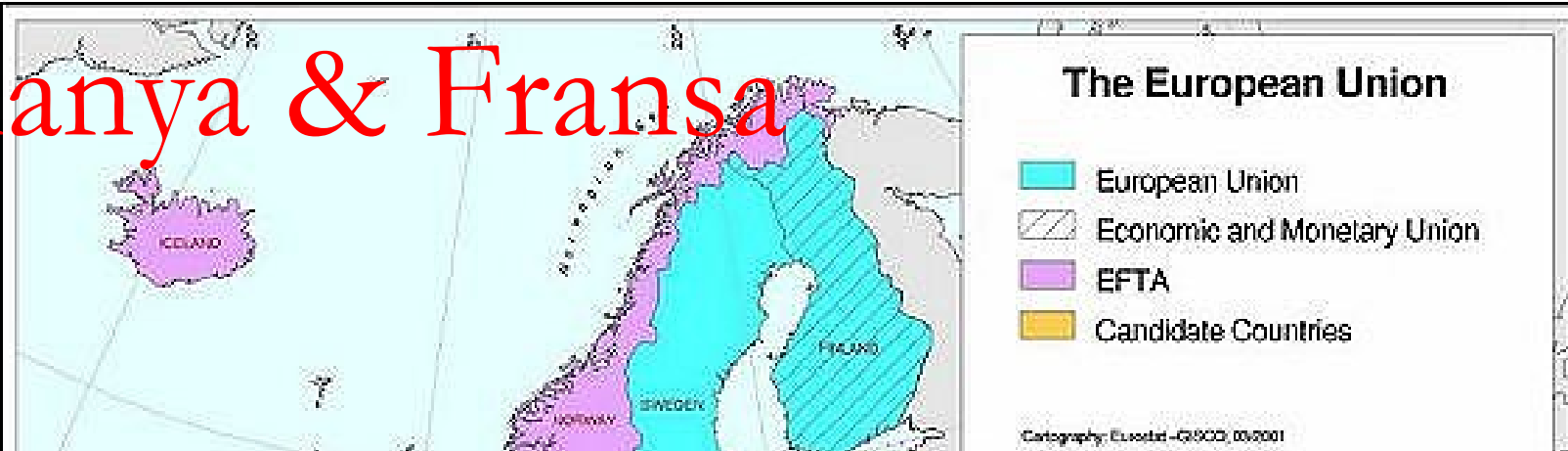
İSPANYOL VE PORTEKİZ SÖMÜRGELERİ

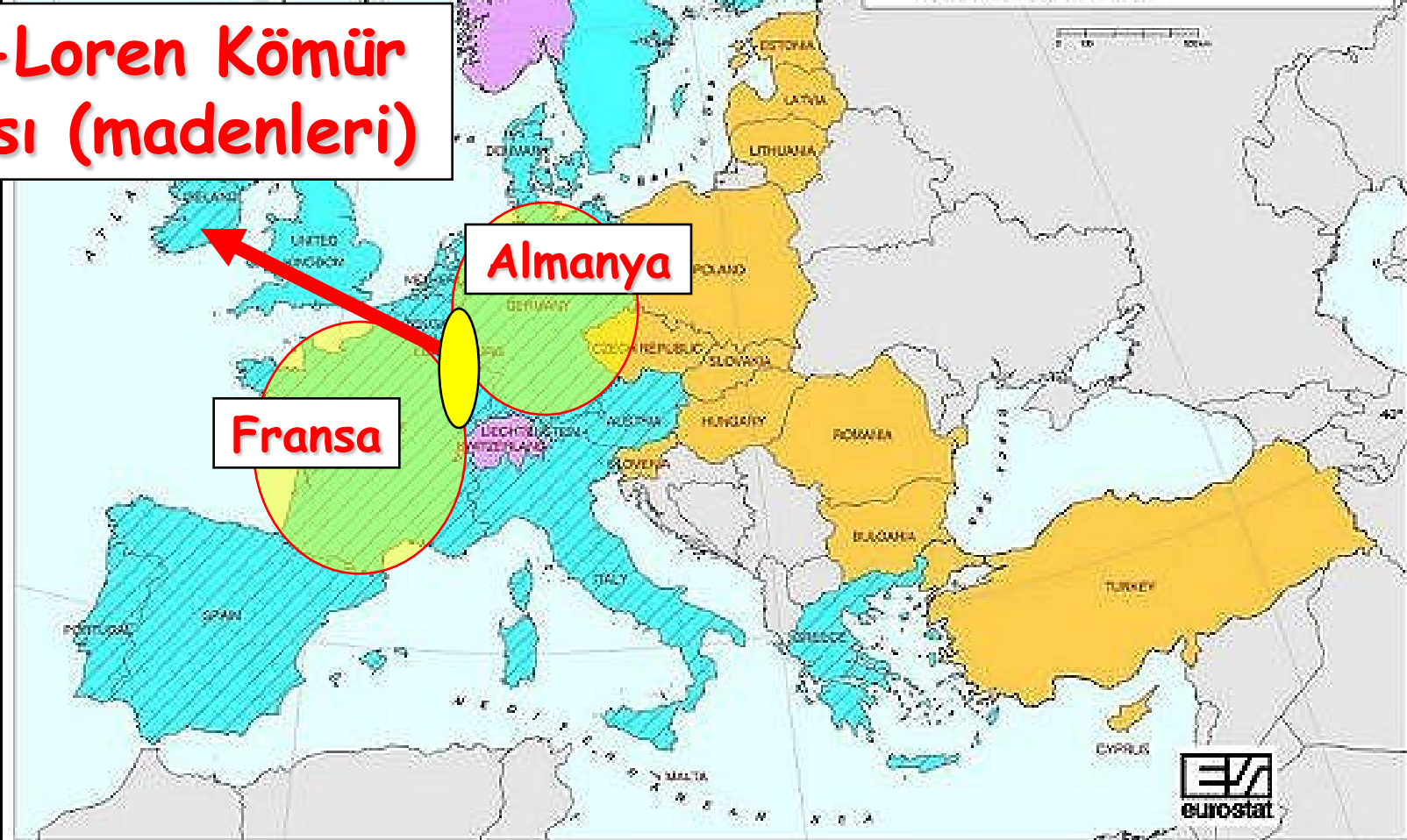
Devletlerin izledikleri politikalar ve çeşitli çıkarlar özellikle bu devletleri karşı karşıya getirmiştir. Rekabet sonucu ittifak ve itilaf grupları olarak saflaşmaya başlayan devletlerin savaş öncesi durumuna bakıldığında:

- · **Almanya:** Siyasal birliklerini kurduktan sonra (1871) ekonomisinde büyük bir canlanma meydana gelmiştir. Birliğini geç kurduğundan dolayı sömürgeciliği geç başlamıştır. Özellikle İngiltere ile rekabete girişmiştir.
- · **İngiltere:** Almanyanın siyasal ve ekonomik açıdan güçlenmesinden rahatsız olmuştur. Kendisine rakip olabilecek güçlerden kurtulmayı istemektedir. Buna karşı deniz kuvvetlerini arttırmıştır.
- · **Fransa:** 1870 Sedan Savaşı ile Almanya'ya kaptırdığı Alsance-Loren bölgelerini geri almak istemektedir. Bundan dolayı Almanya'ya karşı bir düşmanlık içindedir.
- · **Rusya:** Panislavizm ilkesi ile Balkanlara hakim olmak istemektedir. Ayrıca Rusya, Boğazlar'ı ele geçirerek Akdeniz'e inmek istemekteydi.
- · **İtalya:** Sömürgecilikte geri kalmıştır. Amacı yeni sömürgeler ele geçirmenin yanında, eski Roma İmparatorluğu'nu yeniden kurmaktır.
- · **Avusturya-Macaristan:** En büyük tehlikesi Rusya'dır. Panislavizme karşı mücadele etmiştir.
- · **Osmanlı Devleti:** Trablusgarp Savaşı'ndan sonra Balkan Savaşları ile en değerli topraklarını kaybeden Osmanlı Devleti kaybettikleri toprakları geri almak için Almanya'ya yaklaşmıştır.

Almanya & Fransa

Alsas-Loren Kömür Havzası (madenleri)

Avusturya

Rusya

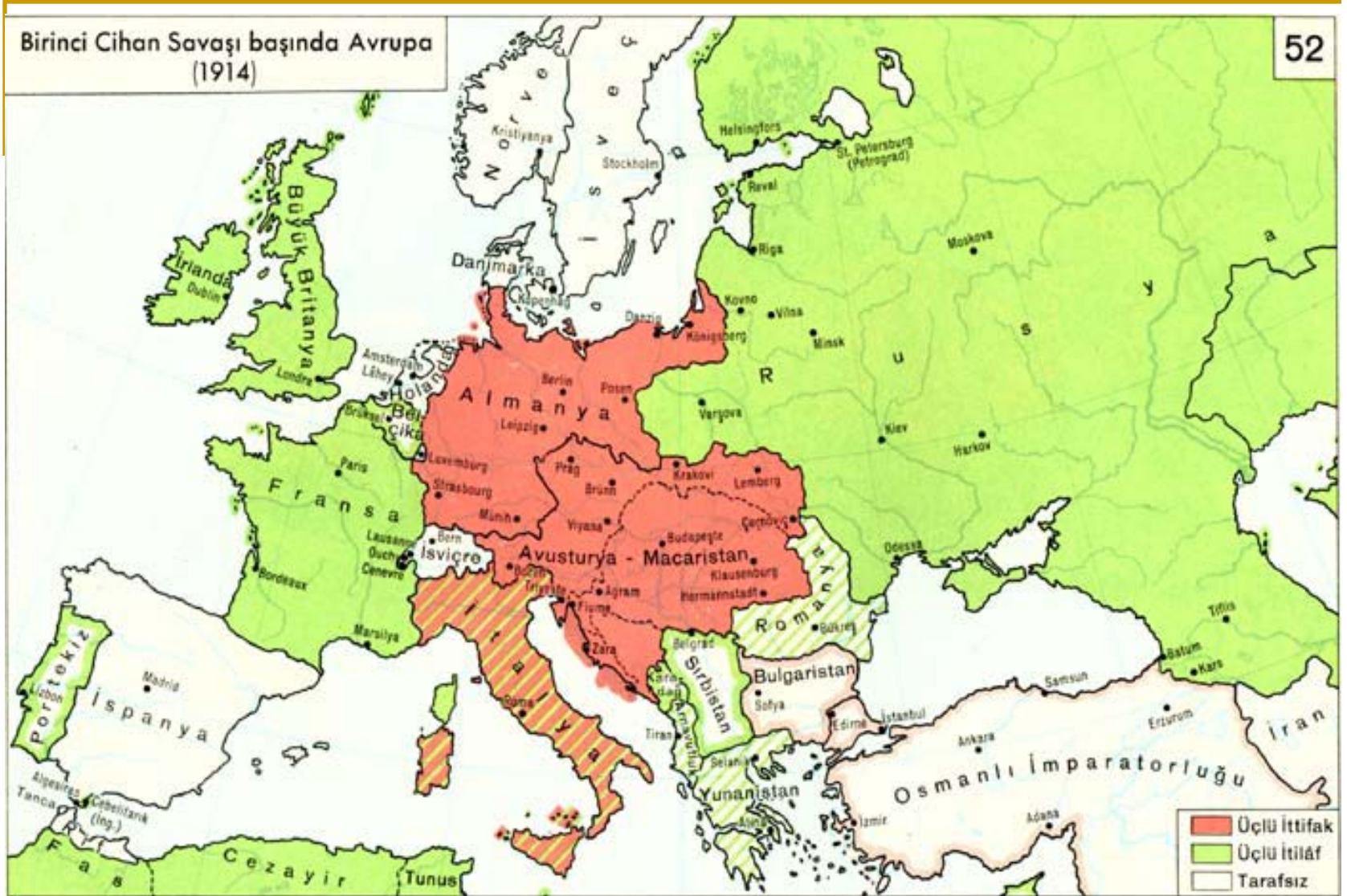

**BALKANLARDA
ÇIKAR ÇATIŞMASI**

~~Birinci Dünya Savaşı'na katılan devletlerden yeşiller itilaf güçlerini, sarılar ise ittifak güçlerini gösteriyor~~

SAVAŞ ÖNCESİ DURUM

I.DÜNYA SAVAŞI NEDENLERİ

İTTİFAK (BAĞLAŞMA) :

ALMANYA

AVUSTURYA-MACARİSTAN

İTALYA

OSMANLI DEVLETİ

İTİLAFA (ANLAŞMA) :

İNGİLTERE

FRANSA

RUSYA

I.DÜNYA SAVAŞINA KATILAN DEVLETLER

Avusturya, Sırbistan: 28 Temmuz 1914

Almanya, Rusya: 1 Ağustos 1914

Fransa, Belçika: 3 Ağustos 1914

İngiltere: 5 Ağustos 1914

Karadağ: Sırbistan'la birlikte savaşa girdiği kabul edilir.

Japonya: 23 Ağustos 1914

Osmanlı İmparatorluğu: 11 Kasım 1914

İtalya: 24 Mayıs 1915

Bulgaristan: 14 Ekim 1915

Romanya: 28 Ağustos 1916

ABD: 6 Nisan 1917

Yunanistan: 26 Haziran 1917

Bunun yanı sıra İsviçre, İsveç, Norveç, Danimarka ve İspanya gibi Avrupa Devletleri I.Dünya savaşında tarafsız kaldılar.

I.DÜNYA SAVAŞI

28 HAZİRAN 1914'DE SARAYBOSNA'YI ZİYARET EDEN AVUSTURYA-MACARİSTAN VELİAHDI BİR SIRP TERÖRİST TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ. BU OLAY SAVAŞIN BAŞLAMASINA BAHANE OLDU. AVUSTURYA-MACARİSTAN, SIRBİSTAN'A SAVAŞ İLAN ETTİ. BÖYLECE I.DÜNYA SAVAŞI BAŞLAMIS OLDU.

I.DÜNYA SAVAŞI

Rusya, Sırbistan'ın yanında yer aldı. Fransa Rusya'yı destekledi. Almanlar, Fransa ve Rusya'ya savaş açtı. İngiltere de imzaladığı anlaşma gereğince Fransa ve Rusya'nın yanında savaşa katıldı.

Bir süre tarafsız kalan İtalya, Batı ve Güney Anadolu kıyılarının kendisine verileceği vaat edildiği için İtilaf Devletleri yanında yer aldı.

I.DÜNYA SAVAŞI

AVRUPA CEPHESİ; Bu cephede Almanlar, Fransız ve İngilizler karşısında büyük birlikler tutmak zorunda kaldılar. Savaş öncesi Bağlaşıkların yanında yer alan, savaş çıkınca tarafsız kalan İtalya'nın Anlaşma Devletlerinin yanına geçmesiyle Bağlaşıklar için cephe iyice genişledi. Doğu'da ise Ruslara karşı başarı gösteriyorlardı.

OSMANLI DEVLETİNİN SAVAŞA GİRMESİ

Trablusgarp ve Balkan savaşlarından yeni çıkan Osmanlı Devleti başlangıçta tarafsız kaldı. Ekonomi zayıf, halk yorgun idi. Ama daha sonra İtilaf devletleri ile antlaşma yapmak için çeşitli görüşmeler yaptı fakat başarılı olamadı.

İtilaf (anlaşma) devletleri, Osmanlı Devletinin tarafsız kalmasını istiyordu. Nedeni; Osmanlı Devleti savaşa katılmazsa İngiltere'nin uzak doğuya giden yolu güvenlik altında olacak ve yeni cepheler açılmayacaktı. İtilaf devletleri Osmanlı Devletine kapitülasyonları kaldırabileceklerini söylediler.

OSMANLI DEVLETİNİN SAVAŞA GİRMESİ

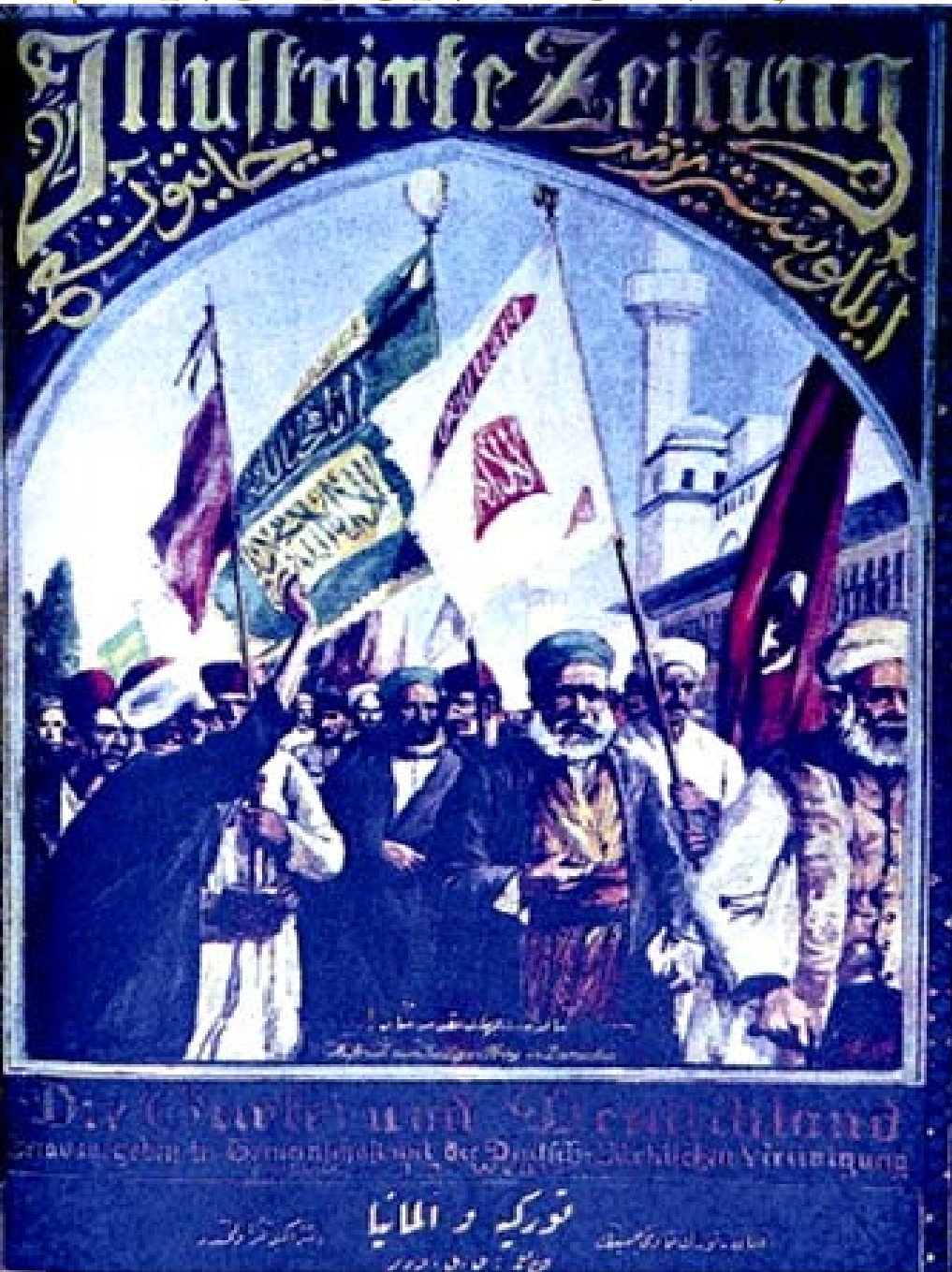
- Almanya ise Osmanlı Devletinin kendi yanında savaşa girmesini istiyordu. Çünkü;**
- 1- Osmanlının jeopolitik ve stratejik konumundan faydalanarak bölgede hakim bir rol oynamak ve İngiltere'nin sömürgeleriyle olan ilişkisini kesmek**
 - 2- Birden çok cephede savaşan Almanyanın üzerindeki bu ağır yükü hafifletmek**
 - 3- Bağdat-Berlin demiryolunu kullanarak siyasi, askeri, ve ekonomik çıkar sağlamak**
 - 4- Osmanlı padişah ve halifesinin Türk ve İslam dünyası üzerindeki etkisinden faydalanarak İngiltere'yi ve Rusya'yı savaş içinde zor durumda bırakmak**

BAĞDAT DEMİRYOLU

FIG. 5.

BİRİNCİ DÜNYA SAVASI

- OSMANLI DEVLETİ'Nİ KENDİ TARAFINDA HARBE SOKMAK İSTEYEN ALMANYA'DA BİR MECMUANIN KAPAĞI

Osmanlı Devleti'nin Almanya ile Müttefik Olmak İstemesinin Sebepleri ise;

- 1- **Almanya'nın Osmanlı Devleti'ne karşı açıktan sömürgeci bir tavır içinde bulunmaması**
- 2- **Trablusgarp ve Balkan Savaşlarıyla kaybedilen toprakların geri alınabileceği ümidi**
- 3- **Almanya'nın savaşı kazanacağına duyulan inanç**
- 4- **Almanya'nın siyasi, askeri ve ekonomik desteğini sağlayarak devletin eski parlak günlerine dönme isteği**
- 5- **Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonlar ve Düyun-ı Umumiye'den kurtulmak istemesi**

OSMANLI DEVLETİNİN SAVAŞA GİRMESİ

Enver Paşa ve arkadaşları bu düşüncelerle Almanya ile bir antlaşma yaptılar. Akdeniz'de İngiliz donanmasından kaçan Goben ve Breslav isimli Alman savaş gemileri Osmanlı Devletine sığındılar.

Osmanlı Devleti tarafından savaş gemilerine Yavuz ve Midilli adı verildi. Gemiler Karadeniz'e çıkıp Rus limanlarını topa tuttular. Bunun üzerine İtilaf devletleri Osmanlı Devletine savaş açtı. Osmanlı Devleti, I.Dünya savaşına girmiş oldu. (1914)

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Savaştığı Cepheler

CEPHELER

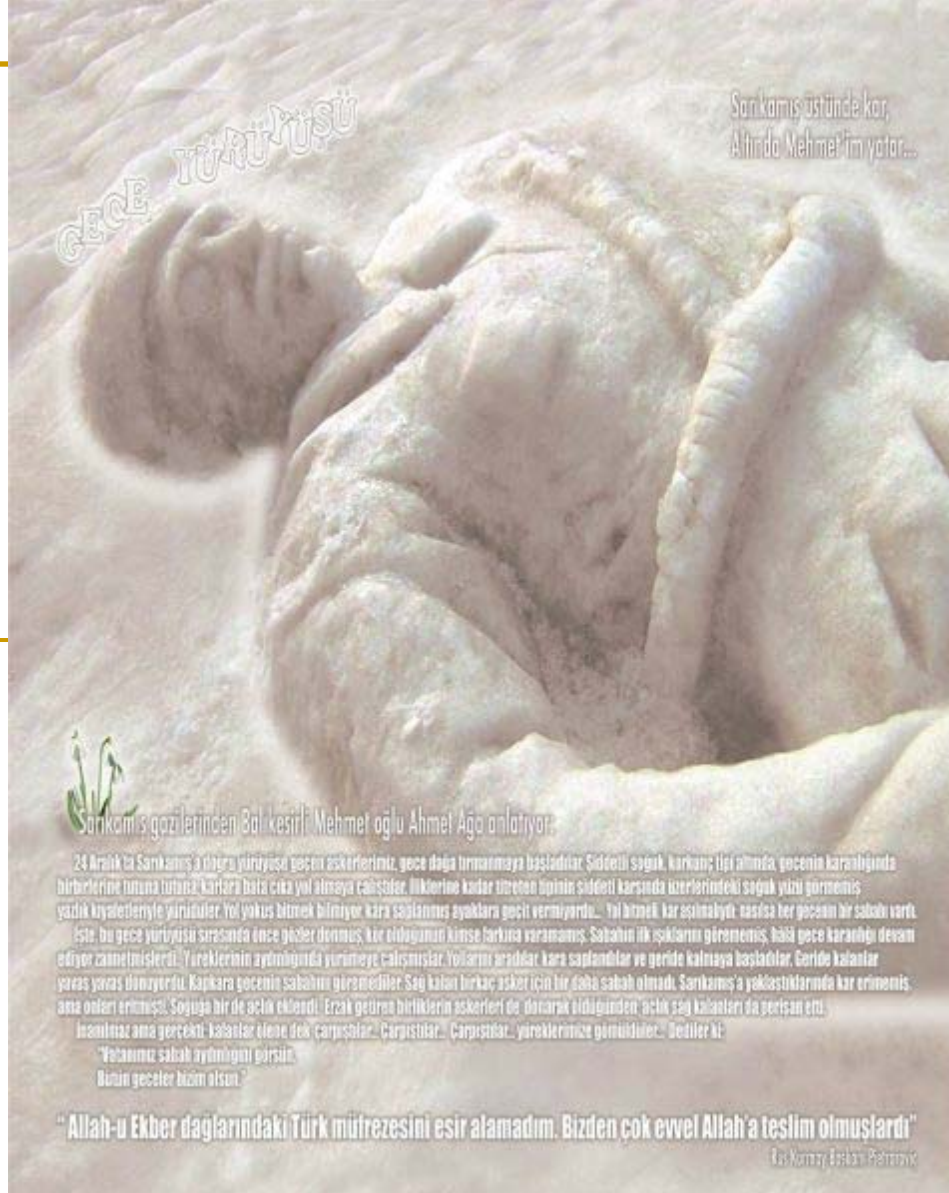

KAFKAS CEPHESİ

Almanya, Bakü petrollerini ele geçirmek amacıyla Osmanlıları yönlendirmiştir. Enver Paşa ise; Pantürkizm düşüncesinin etkisiyle Orta Asya'daki Türkleri Rusya etkisinden kurtarıp Osmanlı Devletinin çatısı altında toplamak istemiştir. Ruslar, Erzurum, Muş, Bitlis, Trabzon ve Erzincan illerini ele geçirdiler. Çanakkale savaşlarından sonra bu cephe Komutanlığına atanan Mustafa Kemal, Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri almıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonlarında Çarlık rejiminin yıkılması sonucu Rusya, Osmanlı Devleti ile Brest Litovsk Barışı'nı imzalayarak 1878 Berlin Antlaşmasıyla almış olduğu Kars, Ardahan, Batum'u geri vermiştir. Kafkas cephesi savaşları sırasında ele geçirdiği toprakları da geri vermiştir.

SARIKAMIŞ

GECE YÜRÜYÜŞÜ

Sarıkamsı üstünde kor,
Altında Mehmet'im yatar...

Sarıkamsı gözlerinden Balı kesirli Mehmet oğlu Ahmet Ağa anlatıyor:

24 Aralık'ta Sarıkamsı'ya doğru yürüyüşe geçtin askerlerimiz, gece daha tırmanmaya başladılar. Sıdretli sığak, karkas; lipi altında, göcemin karanlığında birbirlerine tutuna tutuna, karkara bata çıka yol almaya çalıştılar. İliklerine kadar titreyen lipinin sıdreti karşısında üzerlerindeki sığak yüzü görmemiş yedik kuyelerleyle yürüdüler. Yol yoktu bitmek bilmiyor kara sığalınmış ayaklara göciti vermiyordu... 'Yal bitmek' kar aşınabiliyor, nasılsa her göcemin bir sabahı vardı. İşte, bu gece yürüyüşü sırasında önce gözler dönmüş, kör olduğumun kimse farkına varamamış. Sabahın ilk ışıklarını görmemiş, hâsıl gece karanlığı devam ediyor çamnetmişlerdi. Yüreğimizin aydınlığında yürümeye çalışmışlar. Yolunuzu aradılar kara sığalınlar ve geride kalmaya başladılar. Geride kalanlar yavaş yavaş dönmüştü. Karı kara göcemin sabahını görmemişler. Sağ kalan birkaç asker için bir daha sabah olmadı. Sarıkamsı'ya yaklaştıklarında kar erimemiş, ama onları eritmişti. Soguga bir de ötek eklenmişti. Erzak getiren birliklerin askerleri de 'danarak öldüğünden' ötek sağ kalanları da perişan etti. İnanılmaz ama gerçekti: kabanlar çiene dok çarpıştılar, 'Çarpıştılar, Çarpıştılar, çarpıştılar', yüreklerimizde gömüldüler. 'Dedikler ki:

'Yabancız sabah aydınlığına garsün.
Bunun geceler bizim olsun.'

"Allah-u Ekber dağlarındaki Türk müdrezesini esir alamadım. Bizden çok evvel Allah'a teslim olmuşlardı"

En Kıymetli Eski Patron

ÇANAKKALE CEPHESİ

**İtilaf devletleri tarafından;
Avrupa'nın doğusunda Almanlara karşı zor anlar
yaşayan Ruslara yardım etmek, İstanbul ve boğazları
ele geçirerek Osmanlı Devletini savaş dışı
bırakmak, Savaşa henüz girmemiş olan Balkan
Devletlerini kendi yanlarında savaşa sokarak,
Bulgaristan ve Avusturya-Macaristan'a karşı yeni
bir cephe açmak, Doğu Akdeniz'deki egemenliklerini
sağlamlaştırmak amaçları doğrultusunda, açılmıştır.**

ÇANAKKALE

Saros Körfezi

Gelibolu

Lapseki

Çanakkale Boğazi

Eceabat

Çanakkale

Kuzey

ÇANAKKALE CEPHESİ

Sonuçları:

İtilaf Devletlerinin boğazları ve İstanbul'u almaları önlenmiştir.

Rusya'ya gerekli yardım gönderilememiştir.

Doğu cephesinde Almanya'ya üstünlük sağlanamadığı için savaş uzamıştır.

İngiliz ve Fransız gemileri büyük kayıplara uğramıştır.

Mustafa Kemal'in ulusal mücadelenin önderi olarak **kabul edilmesinde önemli bir etken olmuştur.**

ÇANAKKALE

Çanakkale Geçilmez

Dur yolcul

Bilmeden gelip bastığın bu toprak, bir devrin battığı yerdir
Eğil de kulak ver, bu sakit yığın, vatan kalbinin attığı yerdir

ÇANAKKALE

Gidin yigitler! Gidin...
Giderken minarelerimi de götürün buradan
Ya tüfek olsun Mehmetimin elinde
Ya da Ertuğrul tabyasında birer havan.
Veya birine Süleyman deyin, ötekine Sinan.
Feda olsun benden de vatana iki tane can.

Gittiler...

Binlerle, onbinlerle, yüzbinlerle gittiler...
Bugün bu topraklar üzerinde namusumuzla yaşayabilmemiz için gittiler...
Bir 19 Mayıs günü,12 saat içinde onbine yakın vatan evladi
Çanakkale'nin kanlı siperlerine bir daha geri gelmemek üzere gittiler...

KANAL CEPHESİ

Nedenleri:

1- **Mısır'ı İngilizlerden geri almak**

2- **Süveyş kanalını ele geçirmek**

Bu cephe, Almanya'nın planlaması ve desteği ile İngiltere'ye karşı Osmanlılar tarafından açılmıştır.

Sonuçları:

Osmanlı Devleti bu cephede,

1- **Arapların İngilizlerle işbirliği yapması**

2- **Almanya'nın söz verdiği yardımı göndermemesi**

3- **İklim koşullarının elverişsizliği, İngilizlerin**

sayı-malzeme bakımından üstün olması ve cepheyi iyi savunmaları sonucunda başarısız olmuştur.

IRAK CEPHESİ

Nedeni;

İngiltere'nin, Türk kuvvetlerinin İran'a ve Hindistan'a girmesini önlemek, kuzeye çıkıp karayolu ile Ruslarla birleşme amacını gerçekleştirmek istemesi.

Sonucu:

İngilizler, Güney Irak'a ve Aden'e asker çıkardılar. Kütül-Amare'de Türk kuvvetleri tarafından esir edildiler. Bu başarı uzun sürmedi. Basra'ya yeniden kuvvet çıkaran İngilizler, Bağdat'a kadar ilerlediler.

SURİYE-FİLİSTİN CEPHESİ

Nedeni:

İngilizler, Süveyş ve Irak cephelerinde yenilerek, Suriye'ye geri çekilen Osmanlı Ordularını tamamen bu bölgeden çıkarmak, Arapları kıskırtarak onların çoğunlukta oldukları bölgeleri nüfuzları altına almak için saldırıya geçtiler.

Sonucu:

Mustafa Kemal komutasındaki Osmanlı Ordusu (7.Ordu) büyük başarılar elde etti. Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalanması ve Mustafa Kemal'in İstanbul'a geri çağırılması sonucunda İngilizler Suriye'yi ele geçirmişlerdir

GALIÇYA CEPHESİ

Osmanlı Devleti müttefiklerine yardım amacıyla Makedonya ve Galiçya cephelerine de asker göndermiştir. Ancak bu cephelerde de yenilgiler alınmış ve başarı sağlanamamıştır.

SAVAŞIN BİTİŞİ

Rusya'nın savaştan çekilmesi ile Almanya'nın planları gerçekleşemedi, çünkü Anlaşma grubunda Yunanistan savaşa katılmıştı. Almanya kurduğu denizaltı filosuyla İngiltere ve Fransa'ya malzeme taşıyan Amerikan gemilerini batırmaya başladı. Bunun üzerine 1917 yılında ABD Anlaşma grubunda savaşa katıldı.

SAVAŞIN BİTİŞİ

Savaşa girdikten sonra ABD cumhurbaşkanı kendi adı ile ünlenen Wilson ilkelerini yayınladı

Bu ilkeler ;

- **Savaştan sonra hiçbir devlet savaşı kazansa da toprak kazancı sağlamayacak.**
- **Başka dev. egemenliği altında yaşayan uluslar kendi geleceklerini tayin edebilecekler.**
- **Yenenler yenilenlerden savaş tazminatı almayacak.**
- **Bütün bu işleri düzenleyecek uluslar arası bir örgüt kurulacaktı. (Milletler Cemiyeti)**

SAVAŞIN BİTİŞİ

Bu ilkelere güvenen Bulgaristan ilk bırakışmayı imzalayarak savaştan çekildi, ikinci bırakışmayı Osmanlı Devleti, üçüncüyü Avusturya Macaristan İmp. son olarak Almanya imzaladı ve savaş bitti.

~~Sonuçta sadece yenen değil, yenilen devletlerde de ağır toplumsal ve ekonomik bunalımlar meydana geldi.~~

SAVAŞI BİTİREN ATEŞKES ANTLAŐMALARİ

1-**Bulgaristan, Selanik Ateşkes Antlaşması**

2-Avusturya-**Macaristan, Villaguiste Ateşkes Antlaşması**

3-**Osmanlı Devleti, Mondros Ateşkes Antlaşması**
(30 Ekim 1918)

4-**Almanya, Rethandes Ateşkes Antlaşması**
Ateşkes antlaŐmalarından sonra barış
görüŐmelerine başlandı.

SAVAŞIN BİTİREN BARIŞ ANTLAŞMALARI

1-Versay **Bariş Antlaşması (28 Haziran 1919)**
İtilaf devletleri ile Almanya arasında imzalanmıştır.

2-Sen Germen **Bariş Antlaşması (10 Eylül 1919)**
İtilaf devletleri ile Avusturya arasında imzalanmıştır.

3-Nöyyı **Bariş Antlaşması (27 Kasım 1919)**
İtilaf devletleri ile Bulgaristan arasında imzalanmıştır.

4-Triyanon **Bariş Antlaşması (4 Haziran 1920)**
İtilaf devletleri ile yeni kurulan Macaristan Krallığı arasında imzalanmıştır.

5-Sevr **Bariş Antlaşması (10 Ağustos 1920)**
İtilaf devletleri ile Osmanlı Devleti arasında imzalanmıştır.
Fakat TBMM'nin kabul etmemesi ve Milli Mücadele'nin **başarılı olması sonucunda yürürlüğe girmemiştir.**

ÇÖKEN İMPARATORLUKLAR

Rus Çarlığı : Çarlık rejimi yıkılınca

Rusya'da tarihteki ilk sosyalist devlet kuruldu.

Alman İmp. : İmp. Çöktü. Almanya'da cumhuriyet ilan edildi, yeni yönetim anlaşma devletleri ile Versay anlaşmasını imzalayarak pek çok toprağını kaybetti. Bu durum Almanya'da rejim değişikliğine sebep oldu, faşizmin egemenliğine girildi. (Versay anlaşması ikinci dünya savaşına sebep olan anlaşmadır.)

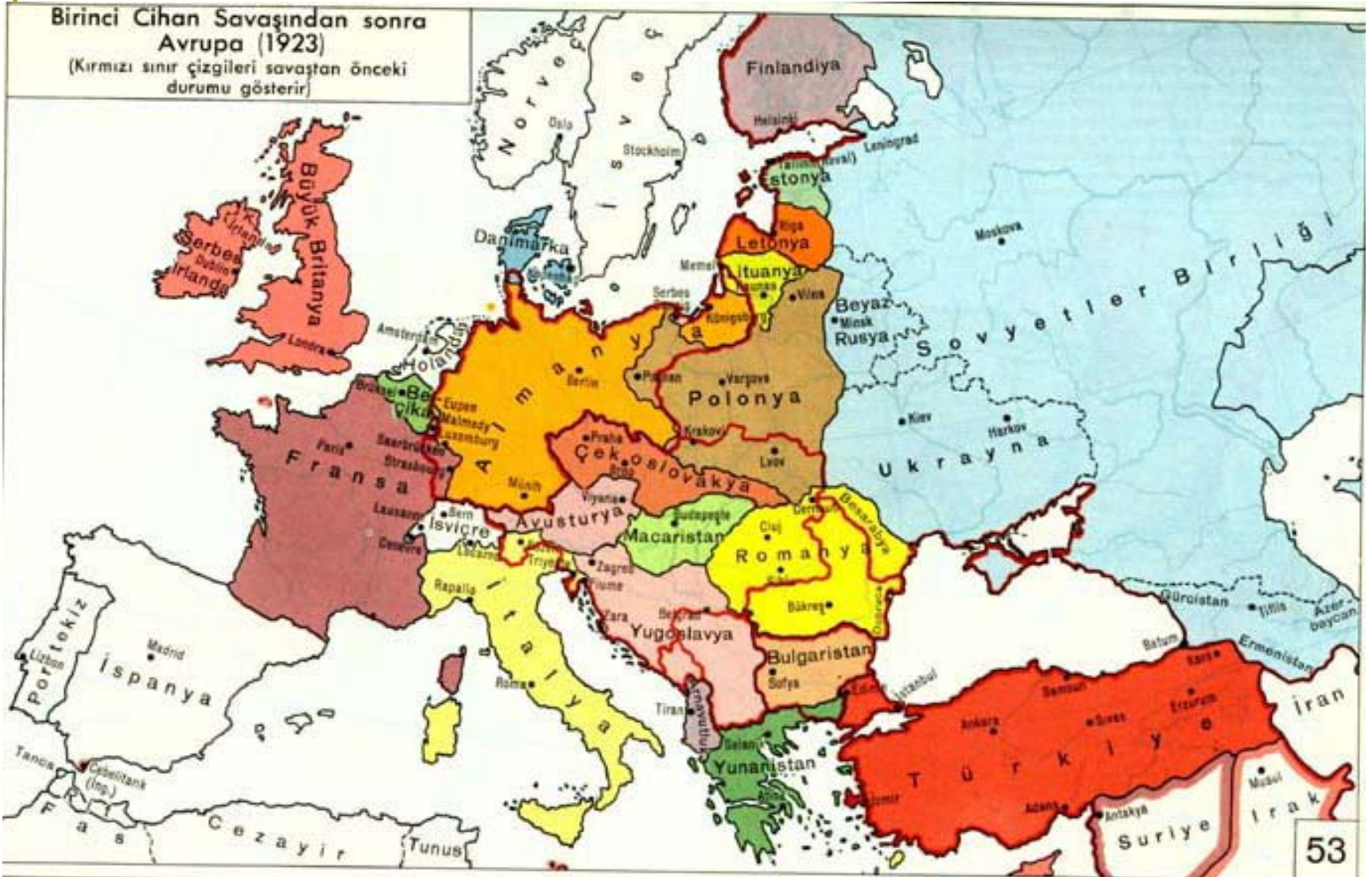
ÇÖKEN İMPARATORLUKLAR

- * **Avusturya Macaristan İmp. : İmp. Dağıldı. Avusturya Sen Jermen anlaşmasını imzaladı. Cumhuriyet ilan edildi.**
- * **Macaristan Trianon anlaşmasını imzaladı. İmparatorluktan ayrılan topraklarda**
Çekoslovakya, Yugoslavya ve Polonya devletleri kuruldu. Romanya **Macaristan'dan, İtalya Avusturya'dan toprak aldı.**

ÇÖKEN İMPARATORLUKLAR

- * **Bulgaristan : Nöyyi anlaşmasını imzalayarak savaştan çekildi, en az zararı gördü.**
- * **Osmanlı İmp. : İmparatorluk tarihe karıştı, Osmanlı hükümetiyle önce 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros ateşkes ant., daha sonra 10 Ağustos 1920'de Sevr Barışı imzalandı.**

SAVAŞ SONRASI DURUM

OSMANLI DEVLETİNİ PAYLAŞMA ANLAŞMALARI

Birinci Dünya Savaşı Sırasında

* Londra Sözleşmesi; İtalya'nın Bağlaşma grubundan Anlaşma grubuna geçtiği anlaşmadır.

* Sykes-Picot Ant.; Osmanlı ülkesinin Arap topraklarının İngiltere ve Fransa arasında paylaşmasını öngören anlaşmadır.

* Saint-Jean de Maurienne ;Sykes-Picot Ant.'na İtalya'nın katılımıyla imzalanmıştır.

SYKES-PİCOT ANTLAŞMASI

Sykes-Picot Antlaşması

OSMANLI DEVLETİNİ PAYLAŞMA ANLAŞMALARI

RUSLARIN PAYI

Doğu Trakya'nın yarısı Ruslara verilmiştir. (Midye Enez çizgisinin doğusu), İstanbul ve Marmara Denizinin güneyi ve Sakarya Irmağına kadar uzanan bölge de Ruslarındı. İstanbul ve Çanakkale boğazları ile İmroz ve Bozcaada da Ruslara verilmiştir. Doğu Anadolu'daki önemli bölgeleri de almışlardı.

OSMANLI DEVLETİNİ PAYLAŞMA ANLAŞMALARI

İNGİLİZLERİN PAYI

Bugünkü Irak 'ın büyük bir bölümü ile Ürdün İngilizlere verilmiştir.

FRANSIZLARIN PAYI

Mersin'in doğusundan başlayarak bütün Çukurova ve Sivas'a kadar İç Anadolu, Lübnan'ı içine alan sahil şeridi.

OSMANLI DEVLETİNİ PAYLAŞMA ANLAŞMALARI

İTALYANLARIN PAYI

Bütün Ege Bölgesi ile Akdeniz Bölgesinin Silifke'ye kadar uzanan kesimi verilecekti. Ege Bölgesinin kuzeyinden **Bursa'ya kadar uzanan yerler de İtalya'nın koruyuculuğuna bırakıldı.**

OSMANLI DEVLETİNİ PAYLAŞMA ANLAŞMALARI

Rusların savaştan çekilmeleri gizli paylaşma planlarının (anlaşmalarının) ortaya çıkmasına sebep oldu. Bunun üzerine İstanbul ve Boğazlar üzerinde Anlaşma Devletleri ortak yönetim kurmayı kararlaştırdılar. Doğu Anadolu ise ikiye ayrıldı. Güneyi İngiliz koruyuculuğuna bırakılırken, kuzeyi Ermenistan'a verildi.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu devletler topluluğu, Birinci Dünya Savaşında yenilince Osmanlı Devleti de savaştan çekildi. İttihat ve Terakki Partisi üyeleri gizlice yurdu terk ettiler. Talat PaŐanın istifası üzerine iktidara geçen Ahmet İzzet Paşa hükümeti, İngilizler aracılığıyla Anlaşma (itilaf) devletlerinden barış istedi. Bahriye Nazırı Rauf Beyin başkanlığındaki Osmanlı kurulu ile Anlaşma devletleri adına İngiliz Amiralisi Caltrop , Limni Adasınının Mondros limanında yapılan Mondros Ateşkes Antlaşması Mebusan Meclisi tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

İmzalanma Nedenleri

- * **Almanya'nın yenilmesi, Alman desteği olmadan Osmanlı Devletinin savaşı sürdürecektir gücünün olmaması**
 - * **Wilson İlkelerinin yayınlanması**
 - * **İngilizlerin hoşgörüsüyle daha sonra kârlı bir barış antlaşmasının imzalanacağını sanılması**
 - * **Padişahın, İngilizlerin yardımıyla saltanatı ve halifeliği korumak istemesi**
- Padişah V.Mehmet Reşat Birinci Dünya Savaşının son yılında ölmüş, yerine VI.Mehmet Vahdettin geçmiştir.**

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

Mondros AteŐkesinin KoŐulları:

- 1-**İstanbul ve Çanakkale Boğazları açılacak ve bu yerlerdeki askeri üsler İtilaf devletlerince işgal edilecektir.**
- 2-**Ordu terhis edilecek, orduya ait silahlar, taşıtlar, cephane ve donatım İtilaf devletlerine teslim edilecektir.**
- 3-**Donanma İtilaf devletlerinin gösterecekleri Limanlarda göz altında tutulacaklardır.**
- 4-**Osmanlı Devleti müttefikleriyle olan bütün ilişkilerini kesecektir.**
- 5-**Toros tünelleri, İtilaf devletleri tarafından işgal edilecektir.**

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

6-Bütün haberleşme, ulaşım araç ve gereçleri İtilaf devletlerinin denetimi altında bulundurulacaktır.

7-İtilaf devletleri, kendi güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıkarsa, herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecektir. (7.madde)

8-Anlaşma imzalandığında, Anadolu dışında bulunan Türk askerleri en yakın İtilaf devleti askeri birliklerine teslim olacaktır.

9-Vilayet-i Sitte denilen Doğu Anadolu'daki altı ilde (Erzurum, Van, Harput, Diyarbakır, Sivas ve Bitlis) karışıklık çıktığı takdirde İtilaf devletleri bu illerin herhangi bir bölümünü işgal edebileceklerdir.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

Ordunun büyük bir bölümü terhis edilip silahlarına el konulacaktı. Bu uygulama ile Osmanlı Devleti, savunma gücünden yoksun bırakılacaktı.

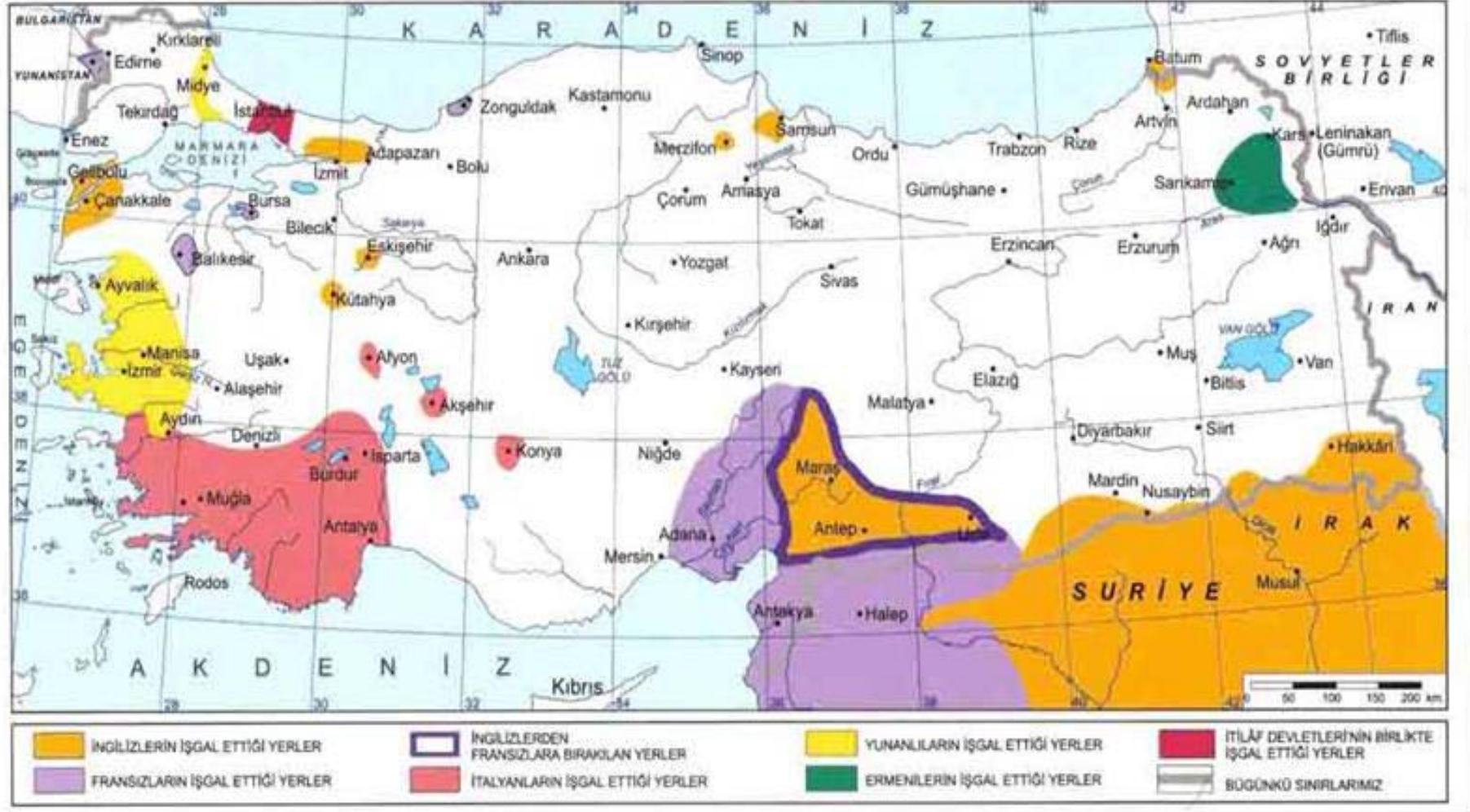
7.maddenin uygulanmasıyla, Wilson ilkelerine göre Türklerin denetiminde kalması gereken Anadolu toprakları da İtilaf devletleri tarafından işgal edilmiştir.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

24.maddenin uygulanmaya çalıŐılması sonucunda Doğudaki Ermeniler bağımsız bir devlet kurmak amacıyla ayaklanmıŐlardır.

Toros tünellerinin işgali, telgraf, telefon ve telsizin denetim altında tutulması ülkenin tümüne yönelik işgalin ilk iŐaretleridir.

MONDROS ATEŞKES ANLAŞMASI'NDAN SONRA İŞGAL EDİLEN YERLER

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

Kısa bir süre sonra;

İngilizler: Musul, Antep, Urfa, Maraş, Batum, Kars'ı işgal etmiŐler, Samsun ve Merzifon'a asker göndermişlerdir.

Fransızlar: Dört Yol, Mersin ve Adana yöreleri ile Afyon'u işgal ettiler.

İtalyanlar: Antalya, Bodrum, KuŐadası, Marmaris, Konya çevresine asker çıkarmışlardır.

13 Kasım 1918'de İtilaf devletleri gemileri İstanbul limanına demir attı. İstanbul fiilen işgal edildi.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

İŐgaller karşısında padişah VI.Mehmet Vahdettin, Kanun-i Esasiye'nin ilgili maddesine dayanarak "zorunlu siyasi sebeplerden dolayı" Meclis-i Mebusan'ı feshetmiŐ, bŖylece meşruti idare sŖresiz olarak kaldırılmıŐtır.(21 Aralık 1918)

İhtilâlin ve Savaşın Başlaması ve Gelişimi

Mütareke sonrası İstanbul

- 13 Kasım 1918 günü Mustafa Kemal İstanbul'a geliyor. İstanbul'a dönen diğer komutanlar mutlaka onunla görüşüyor. Kendisi de siyasi bir çıkış yolu aramaya koyuluyor. Mustafa Kemal, Tevfik Paşa hükümetinin çekilmesi ve yeni bir hükümetin kurulması için kampanya yürütüyor; kendisinin Harbiye Nazırı olacağı yeni bir hükümet... Yeni hükümet kuruluyor ama Mustafa Kemal yok!
- Mustafa Kemal'in İstanbul'daki bütün çabası, bir şeyler yapmak için, askeri ve siyasi bir kuvveti ele geçirmektir. Fakat İngilizlerde de bir şey çıkmıyor. Artık tek yol Anadolu'dur. Aradığı askeri ve siyasi gücü, padişah fermanı ile alacak, o şekilde Samsun'a çıkacaktır.

Tek Yol Anadolu

- İstanbul'da bir şeyler yapmanın imkansızlığı netleşiyor, belli ki bir kurtuluş olsa olsa Anadolu'da bir Milli Hareketle olabilir...
- Milli Mücadele'nin büyük komutanlarından bu amaçla Anadolu'da görev alan ilk kumandan Ali Fuat (Cebesoy) Paşa'dır. Hemen ardından Kâzım Karabekir Paşa, Erzurum'a atamasına yaptırıyor. Mustafa Kemal'le birlikte Albay Refet (Bele) Samsun'a çıkararak Anadolu'ya geçiyorlar. Daha sonra Rauf (Orbay) görevinden istifa ederek Anadolu'ya gidiyor. Cemal Kutay'ın deyişiyle "İlk Beşler"dir bunlar...

Anadolu Yollarında

- Bu sırada Doğu Karadeniz'de büyük bir asayişsizlik vardı.
- Padişah ve sadrazam dirayetli bir komutan göndererek oralarda asayişi sağlamak ve yeni İngiliz işgaline meydan vermemek istiyorlar...Dirayetli komutan kim olabilir? Elbette Mustafa Kemal Paşa...
- Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişi olarak atanacaktır, bölgeye...

I Mayıs 1919 İktidam Gazetesi Manşetten Dünyaya Duyuruyor:

- **“M. Kemal Paşa umum şark ordular ı müfettişliğine tayin edildi”.**
- Siyasi gelişmeleri bu kadar yakından izleyen bir kurmay olarak, Samsun’a çıkarken elbette hangi güçlere dayanabileceğinin bir analizini yapmıştı: Hareketin meşruiyet temeli “hakimiyet-i milliye” olacaktı...
- Peki, dünya politik dengelerinde hangi kuvvetlere dayanacaktı? Bu sorunun cevabında Milli mücadele’nin temel ideolojisi yatıyor, yani “Doğu Mefkuresi”.

Doğu'daki Kızıl Yıldız

- İngiltere ve müttefikleri için savaşın iki temel amacı vardı: Biri sanayileşmiş militarist Almanya'yı ezmek, öbürü Türkiye'yi paylaşmak...
- Bolşeviklerin, "Doğu İlleri ve Rusya Müslümanlarına" adında yayınlanan bildirisi hayli etkili olacaktır. Osmanlılar için müthiş bir umut!
- Lenin'in muhakkak Türkiye'de birilerinin desteğini alması lazım. Kimlerin?... İngilizlere karşı savaşan Kuva-yı Milliye hareketinin...

Doğu'daki Kızıl Yıldız

- Bolşevik Devrimi'ni bastırmak için İtilaf devletlerinin askerleri nereden gidiyor? İşgal altındaki İstanbul'dan!...
- Bu noktada iki anahtar soruyu soralım: İstanbul'da İngilizlerin Fransızların olmasına Lenin ister miydi? Tabi ki hayır!
- İkinci soru: Mustafa Kemal ve Kâzım Karabekir Kafkasya'da İngiliz askerlerinin bulunmasını, Menşevik yönetimindeki Ermenistan'la ittifak yapıp Anadolu'yu tehdit etmesini ister miydi? Elbette hayır!

Doğuda'ki İslam hilali

- I. Dünya Savaşı sürerken İngiliz emperyalizmine karşı İslam dünyasında bazı uyanış hareketleri başlamıştı...
- Antiemperyalist oluşumların ardında Teşkilat-ı Mahsusa'nın rolü büyüktür.
- Teşkilat-ı Mahsusa adına İngiltere'ye karşı savaşmış olanlar şimdi elbette Mustafa Kemal'i destekleyecekti. Mustafa Kemal ve arkadaşlarınının İslam dünyasındaki bu potansiyeli görmemesi mümkün mü?! Elbette hayır...

Kurtuluş için strateji

- Batı, şahlanan Bolşevizm'le uyanan İslam milletlerinin ittifak yapmasından endişe ediyor. Lenin ise, bu ittifak ın peşinde.
- Peki Mustafa Kemal böyle ittifaktan yararlanmayı esas alan bir strateji geliştiremez miydi? O karanlık günlerde umut gerçekten Doğu'dadır: hem İslam uyanışı, hem Bolşevik devrimi olarak...

Milli Mücadele'de Dış Politika

- Prof. Kürkçüoğlu, Milli Mücadele'de Mustafa Kemal'in dış politika bakımından üç temel faktöre dayandığını yazıyor:
- 1- İslam etkeni
- 2- Bolşevik-Rusya etkeni
- 3- Müttefikler arasındaki ayrılıklar

İlk Durak Havza

- Bolşeviklerle temas ve Mustafa Kemal'le arkadaşlarının Bolşevizm'i ele alması, ilk defa Havza'da olacaktır. Samsun'dan yola çıkan Mustafa Kemal ve arkadaşları, yolda "Dağ başını duman almış" marşını söyleyerek Havza'ya geliyorlar...

Amasya Tamimi

- Mustafa Kemal 13 Haziran'da Havza'dan Amasya'ya geliyor, bunu İstanbul'a da bildiriyor. 19 Haziran'da Rauf Orbay ve Ali Fuat Paşa da Amasya'ya geliyor, üçü baş başa verip durum değerlendirmesi yapıyorlar.
- Mustafa Kemal, 21 Haziran'da "Amasya Tamimi" olarak tarihe geçen genelgesini yayınlıyor. Artık meşru otorite İstanbul değil, "milletin kararı"dır... ve Erzurum'da toplanacak Kongre için vilayetlerin delege seçmesini istiyor.

Bolşevizm'i kabul etmek

- Mustafa Kemal ve Karabekir paşalar, Milli Hareket adına görüşmeler yapmak üzere askeri doktor Ömer Lütfi Bey'i Bakü'ye, Fuat Sabri Bey'i de Moskova'ya gönderiyorlar. Bolşeviklerle ilk resmi temas böyle kuruluyor. Ankara'da Meclis açıldıktan sonra ilişkiler hızla gelişecek, Mustafa Kemal "Bolşevik gibi" konuşmalar yapacaktır.
- Fakat oraya daha uzun bir yol var. 1919'un Temmuz başlarında Mustafa Kemal Erzurum'da başka ciddi sorunlarla karşı karşıyadır.

Üniformanın önemi

- Mustafa Kemal Paşa, büyük yetkilerle ve unvanlarla Samsun'a çıkmıştı. Kendi deyimiyle “devlet makam ve mesnedinin kıymeti”ni çok iyi biliyordu. Milli Hareket güçleninceye kadar “3. Ordu Müfettişi” ve “Fahri yaver-i hazreti şehriyari” unvan ve yetkilerini titizlikle korumuştur.
- Unvan ve yetkilerinin geri alınmasını önlemek için bütün siyasi becerilerini sonuna kadar kullanacaktır.

Erzurum, bir kale

- Erzurum Milli Mücadele'nin ilk kalesidir! Her şeyden evvel eldeki en güçlü askeri birlik Erzurum'dadır: 15. Kolordu!...ve ordunun başında “şark fatihi” diye anılan Karabekir Paşa...
- 3 Temmuz'da Mustafa Kemal Paşa, sırtında üniformasıyla Erzurum'a geliyor.
- 7 Temmuz'da, idari yetkilerin de kolordularda toplanması yönünde bir genelge yayınlıyor. Böylece kendisi görevden azledilse veya istifa etse bile, bütün askeri ve idari yetkiler kolordu komutanlarının elinde toplanıyor.

Mustafa Kemal istifa ediyor

- Ve 8 Temmuz... Milli Mücadele tarihinin en önemli dönemeçlerinden biri daha yaşanıyor.
- Vahideddin, Mustafa Kemal Paşa'n ın görevine son veren bir irade yay ınılıyor! Gece yarısına doğru padişaha Erzurum'dan "kullar ı Mustafa Kemal" imzalı bir telgraf geliyor. Mustafa Kemal azledilmeye ön almak için istifa ediyor.

Tarihin döndüğü an

- Şevket Süreyya Aydemir, Milli tarihimizin bu dönemecini son derece insani ve duygulu bir üslupla anlatır:
“9 Temmuz 1919 kar ışık bir gündür. Etrafındaki herkes biraz durgundur. Sivil hayatta ilk gündür. Artık hiçbir resmi sıfatı, bir yetkisi, bir rütbesi, hatta yeri yurdu, geliri ve parası yoktur”.

Karabekir: “Emrinizdeyim Paşam!”

- Mustafa Kemal artık resmen yetkisiz ve unvansızdır. En güçlü askeri birlik olan 15. Kolordu'nun başında bulunan Kazım Karabekir Paşa'nın davranışı nasıl olacaktır? Mustafa Kemal ve Rauf Bey endişe içinde bekliyorlar.
- Kazım Karabekir Paşa bu olaydan sonra Mustafa Kemal Paşa'nın ayağına giderek “Ben, subaylarım, erlerim, kolordum, hepimiz emrinizdeyiz!” Böylece yol dönülmüştür, buhran geçmiştir.

Aynı gün müjdeli bir haber daha

- “Hamidiye Kahramanı” olarak büyük bir üne ve itibara sahip olan Rauf (Orbay) Bey bütün vilayetlere telgraf çekerek “Mustafa Kemal ve arkadaşlarının açtığı “milli cihad’a katıldığını” ilan ediyor.
- Kazım Karabekir’in ve Rauf Orbay’ın büyük ahlakını ve vatanseverliğini unutmamak ve unutturmamak lazım.

Erzurum Kongresi

- Milli Mücadele tarihimizin kilometre taşlarından biri olan Erzurum Kongresi'nin temelinde Vilâyât-ı Şarkiye M.C ile Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye C. beraber çalışmaları vardır. 23 Temmuz'da Erzurum Kongresi toplanmıştır.
- Karabekir özellikle vurgular, 23 Temmuz, İkinci Meşrutiyet'in ilan günüdür, Meşrutiyet bayramıdır.

İki vurgu: İslam ve Bolşevizm

- Kongrenin en önemli kararı “Heyet-i Temsiliye” denilen temsilî bir kurul seçmesidir. Mustafa Kemal, TBMM Reisi seçilinceye kadar, “Heyet-i Temsiliye Reisi” sıfatıyla çalışacaktır.
- Mustafa Kemal’in üzerinde durduğu on konudan dördünün İslam ülkeleriyle, üçünün Bolşevik hareketleriyle ilgili olması önemlidir. Milli Mücadele’deki temel stratejisinin ve dayandığı “Doğu mefkûresi”nin bir göstergesidir.

Kongre ve manda

- Erzurum Kongresi'nin kararlar ını yansıtan sonuç bildirisi 7 Ağustos 1919 Perşembe günü hazır bulunan 45 delegenin imzasıyla yayınlanıyor.
- Erzurum Kongresi'nin kararlar ını açıklayan bu bildiri yi Atatürk Nutuk'ta 7 madde halinde özetliyor: Fakat Nutuk'ta 6. maddede yer alan “manda ve himaye kabul edilmez” ifadesi orijinal metinde yoktur.

Manda Tartışmaları

- O dönemde Amerika, İngiltere gibi “düşman ülke” değil. İşgalcilere karşı henüz tek askerî zafer kazanamamış olan 1919 Türkiye’sindeki milliyetçiler Amerika’ya olumlu bakıyor. Mustafa Kemal Paşa da, Erzurum ve Sivas Kongrelerinde Amerikan mandası eğilimlerini usta taktiklerle geçiştiriyor, ama İngiltere’ye karşı Amerika’dan yararlanma siyasetini ihmal etmiyor.

Sivas'ta manda ve iç politika

- 23 Temmuz 1919'da açılan Erzurum K. 7 Ağustos'ta sona eriyor. Sıra Sivas Kongresi'ndedir. Fakat Mustafa Kemal ve Rauf Bey yirmi iki gün daha Erzurum'da kalıyorlar. Bu sırada manda tartışmaları gündeme geliyor. İngiliz mandasını isteyenler saray ve çevresidir. Fransız ve İtalyan mandalarını düşünenler de var.
- Amerikan mandasını düşünenler arasında milliyetçi isimler de var: Bekir Sami, Kara Vasıf, Halide Edip, İsmet İnönü gibi... Milli Hareket belli bir ivme kazanınca manda fikrini bırakacaklar, Harekete katılacaklardır.

Ve Sivas Kongresi

- Sivas yolculuğu tehlikelerle dolu...
- Bütün tehlikeleri göze alarak yola çıkan Mustafa Kemal, Rauf Bey ve Heyet-i Temsiliye 2 Eylül akşamüstü Sivas'a ulaşıyorlar. Muazzam bir karşılama...Ama 4 Eylül'de açılan Sivas Kongresi'ne katılım, karşılama kadar parlak değil! Her livadan üç kişi seçilmesi hesabıyla 120 kişinin katılması gerekirken, salonda sadece 38 delege var!

Ve Sivas Kongresi

- Kongrenin ilk günü Mustafa Kemal, gizli oylamada üç muhalife karşı 35 oyla “reis” seçiliyor.
- Kongre’deki önemli olaylardan biri de üyelerin yemin etmesidir. Yemin taslaklarında “siyasi ihtiraslardan ve particilikten” uzak durma, “İttihat ve Terakki’yi ihya etmeye çalışmama” gibi taahhütler var. Kongre’de İttihatçılığın hem de yeminle reddedilmesi siyaseten özellikle önemlidir.

Erzurum başka, Sivas başka!

- Mustafa Kemal Paşa'nın stratejist yönünü anlamak için, Erzurum ve Sivas kongreleri arasındaki “ince farklar” önemlidir.

Sivas'ta manda tartişmaları

- Manda tartişmaları 8 Eylöl günü verilen 25 imzalı önerge ile başlayacaktır.
- Manda önergesi verilince ilk sözü alan Mustafa Kemal, Amerikalı gazeteci Browne'la görüştüğünü anlatıyor ve “Amerika manda istemiyor, siz ne istiyorsunuz” demeye getiriyor ve oturuma on dakika ara veriyor. Genel hava İstanbul delegeleri manda yanlısı, ama Anadolu delegeleri karşı... Uzun tartişmalardan sonra Wilson'a bir mektup yazılıyor.

Amerikalı Harbord'la görüşme

- Wilson'un Anadolu, Kafkasya ve Ermenistan'da incelemeler yapmak üzere kurduğu General Harbord ve kalabalık heyeti 20 Eylül'de Sivas'a geliyor, törenle karşılanıyor.
- Karabekir'e çektiği telgrafta , Kuvay-ı Milli'ye hakkında bilgi verdiğini azınlıklar ve Ermeniler konusunda görüşlerini anlattığını ve onlara karşı hiçbir kötü niyet beslemediklerini söylüyor. Ayr ıca “muavenet ve müzaheret” konusunda da görüşüldüğünü kaydediyor.

Harbord ve Karabekir

- Erzurum'a gelen Harbord'u Karabekir Paşa törenle karşılıyor.
- Amerikalıların Ermeni meselesine ilgisini ve Harbord'un Kafkasya'ya geçeceğini düşünen Karabekir, bu konuda çok uzun bir rapor hazırlamıştır: Raporda siyasi bir değerlendirmeden sonra, köy köy, şehir şehir, tarihleriyle ve rakamlarla Ermeni mezalimini anlatıyor. Önce Rusların şimdi de İngilizlerin silahlı Ermenileri Müslüman katliamına teşvik ettiklerini belirtiyor, belgeleri rapora ekliyor...

Harbord'un raporu

- Harbord Amerika'ya dönüşünde Başkan Wilson'a da rapor verecektir.
- Mustafa Kemal başta olmak üzere Milli Mücadele liderleri, Harbord ve heyeti üzerinden, haklı davalarını dış dünyaya iletecek bir vasıta bulmuşlardır.
- Harbord'un sunduğu raporun ışığında Amerikan Senatosu verdiği kararda Wilson'un Ermeni mandası isteğini de, Türkiye'nin doğu vilayetlerini içine alacak bir Ermenistan kurulması ihtimalini de reddediyor.

Raporda Mustafa Kemal

- Harbord raporunda Mustafa Kemal'in söylediklerini aktarırken Amerikan mandasını istediğini de yazıyor. Rauf Bey'in tercümesinde “müzaheret” deyimini geçiyor.
- Kullanılan kavram ister manda olsun ister müzaheret olsun, Mustafa Kemal'in mandaya karşı olduğu, ama mandaya karşı konuşma yapmadığı, Amerikalılarla görüşürken Amerikan mandasına yatkın görünerek siyaset yaptığı bellidir.

Ali Galip Vakası

- Kongreyi basarak Mustafa Kemal ve Rauf Bey'i öldürmeyi amaçlayan "Ali Galip teşebbüsü" Damat Ferid hükümetinin ve İngilizlerin ortak planıdır! Damat Ferid'in ve İngilizlerin Ali Galip tertibi Eylül ortasında fiyaskoyla sonuçlanıyor.
- Mustafa Kemal, Ali Galip olayıyla ortaya çıkan ihaneti teşhir ederek Damat Ferid hükümetine siyasi savaş açıyor.

Damat Ferid'i düşürmek

- 9 Eylül'de Sivas Kongre'si Ali Galip olay ı sebebiyle hükümeti protesto eden bir bildiri yayınlıyor ve Damat Ferid hükümetini düşürmek için padişahla irtibata geçiyor. Ama telgraflar padişaha ulaşmıyor. Bunun üzerine Damat Ferid'e ültimatom vermeye gelmiştir sıra. Neticede Damat Ferid hükümetiyle ilişki kesme kararı büyük ölçüde uygulanıyor.

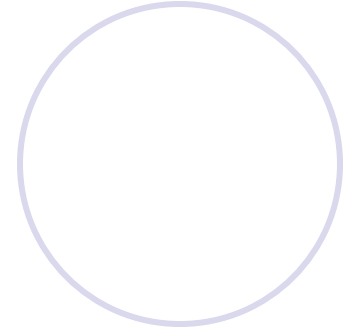
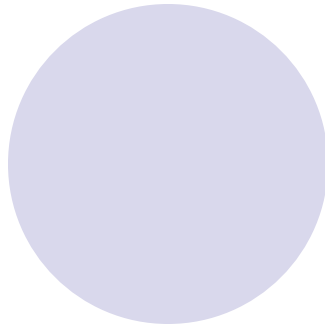
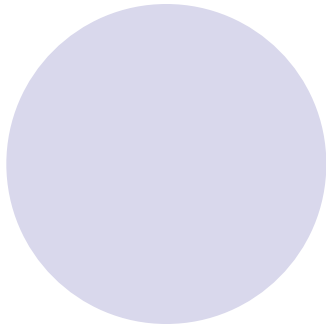
“Padişahımız efendimiz hazretleri”

- Mustafa kemal, bu fevkâlade kritik dönemde Damat Ferid’e karşı Vahideddin’i mümkünse yanına çekmek, en azından etkilemek istiyor. Bunun için çeşitli tarihlerde Padişah’a telgraflar çekiliyor. Telgraflarda, Ferid Paşa’n ın ihanetleri üzerinde durularak görevden azledilmesi istenecektir.
- Damat Ferid 30 Ekim’de istifa ediyor! Damat Ferid tekrar sadrazamlığa gelecektir! Ne zaman? 16 Mart 1920’de.

Damat Ferid'in istifasıyla,

- Tarihimizde ilk defa, padişah iradesi olmadan, yeniçeri ayaklanması veya Enver Paşa türü askeri darbe de olmadan, “milli irade” namına telgraflarla bir hükümet düşürülmüştür!
- Damat Ferid hükümetini düşüren 38 kişilik Sivas Kongresi'dir, ama bu 38 kişi ve onların seçtiği Heyet-i Temsiliye, “milli irade”nin kendisidir! Bunu anlamadan Milli Mücadele anlaşılabilir!

Kongre'den İhtilâl Meclisi'ne

İstanbul'da hükümet kurdurtmak!

- Damat Ferit sadrazamlıktan istifa mecburiyetinde kaldıktan iki gün sonra Vahideddin hükümet kurma görevini Ali Rıza Paşa'ya veriyor ve yeni hükümetten “kati olarak” iki şey istiyor.
- 1- Halkta bir müddetten beri oluşan “suitefehhüm” ün giderilmesi,
- 2- Seçimin bir an evvel yapılması, Meclis'in toplanması

Teşkilatçı Mustafa Kemal

- Mustafa Kemal'in kafasında İstanbul'da askeri ve mülki bürokrasiyi Milli Hareket'e bağlamak için bir "kadrolaşma" projesi vardır.
- Teşkilatçı Mustafa Kemal, İstanbul ve Anadolu'da kendisine bağlı bir askeri ve idari kadro kurma yolundadır.

Mustafa Kemal'in ince siyaseti

- Bu dönemde Mustafa Kemal'in siyasetçi dehasını gösteren bir olay da "İttihatçılık" meselesindeki tutumudur. Mustafa Kemal Paşa'nın temel dayanağı olan Müdafaa-i Hukuk teşkilatları esas itibariyle İttihat ve Terakkililer tarafından oluşturulmuştu. Bunu bilen Mustafa Kemal onları suçlamaktan sakınıyor, hareketin "İttihatçı" olmadığını, ama İttihatçı düşmanı da olmadığını belirtiyor.

Amasya'da dönemeç

- Harbiye Nazırı Cemal Paşa, Kuva-yı Milliye ile görüşmek için Bahriye Nazırı Salih Paşa'nın görevlendirildiğini belirterek, buluşma yerinin kararlaştırılmasını istedi. Buluşma yeri Amasya'dır. 20 Ekim tarihinde başlayan görüşmeler iki gün sürüyor. Neticede üçü açık, ikisi gizli beş protokol imzalanıyor.

Hem yandaş, hem karşı

- Mustafa Kemal, Ali Rıza Paşa hükümetine umut bağlanmasını istemiyor. Mustafa Kemal'in Ali Rıza Paşa hükümeti hakkında izlediği politika **“kısmen destek, kısmen karşı”** bir politikadır. Hem hükümeti ayakta tutarak Kuva-yı Milliye'ye yaptığı yardımların sürmesini istiyor, hem bu hükümetin fazla bir şey yapabileceğine umut bağlanmasını istemiyor. Mustafa Kemal'in asıl amacı Meclis'in de hükümetin de Anadolu'da, Ankara'da kurulmasıdır. İstanbul'da hiçbir şey fazla güçlenmemelidir.

Meclis nerede toplanacak?

- Meclis'in güvenlik gerekçesiyle Anadolu'da bir yerde açılması, Mustafa Kemal'in baştan beri savunduğu, ısrarlı olduğu bir fikirdir, bu aynı zamanda inisiyatifin kendi eline geçmesidir.
- Salih Paşa Amasya'da bunu bir ölçüde kabul ediyor, ama İstanbul'a döndüğünde hükümete ve padişaha kabul ettiremeyecektir.

Sivas'ta "Kumandanlar toplantısı" yapılıyor...

- 16 Kasım'da başlayan toplantı çok tartışmalı geçecek, 13 gün sürecektir. Kâzım Karabekir, Meclis'in İstanbul'da toplanmasını savunuyor. Karabekir'in gerekçeleri Mustafa Kemal'i ikna etmiyor, ama diğerlerini ikna ediyor.
- Karabekir'den sonra konuşan Rauf Bey, Meclis'in önce İstanbul'da toplanması, padişah veya İngilizler tarafından kapatıldıktan sonra Ankara'da toplanması fikrini kuvvetle ve heyecanla destekliyor.

Bir adım geri...

- Mustafa Kemal, Nutuk'ta, Sivas toplantısında Meclis'i İstanbul'da toplama fikrinin ağır basmasını eleştirir: Şimdilik bir adım geri atmıştır! Niçin? Kötü sonuçlardan sakınmak için...
- Mustafa Kemal'in başkanlığında Sivas'ta başlayan toplantıda "Zat-ı Hazret-i Padişahi'nin arzusu ve hükümetin ısrarı" da dikkate alınarak Meclis'in İstanbul'da toplanması sakıncalara rağmen, ittifakla kabul ediliyor.
- İttifakla yani Mustafa Kemal dahil.
- Mustafa Kemal bunu siyaseten kabul etmiştir, yoksa benimsemiş değildir.

Ankara yolunda

- Sivas'ta bu çalışmalar yapılırken ülke genelinde seçimler yürütülüyor; her ilde değişik tarihlerde yapılan iki dereceli seçimler. Mustafa Kemal Erzurum'dan, Rauf Bey Sivas'tan mebus seçilmişlerdir.
- 27 Aralık tarihinde Mustafa Kemal ve yanındaki heyet 13 otomobillik bir konvoy halinde Ankara'ya geliyor...
- Ankara'nın seçilmesindeki sebep, coğrafi merkez olması ve bilhassa tren istasyonuna sahip bulunmasıdır.
- Mustafa Kemal bir genelge yayınlayarak İstanbul'a gitmeden mebusların Ankara'ya uğrayıp kendisiyle görüşmelerini istiyor.

Bazı mebuslar Ankara'ya gelip Mustafa Kemal'le görüşüyor:

- Mustafa Kemal gelen mebuslara mecliste disiplinli bir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Grubu kurmalarını söylüyor. Mustafa Kemal güvendiği isimlere kendisinin başkan seçilmesini de tembih ediyor. Milli Hareket'in lideri Osmanlı Mebusan Meclisi'ne başkan seçilirse, hareket büyük siyasi güç kazanır...Proje böyle.

Mebusan Meclisi açılıyor

- Osmanlı Mebusan Meclisi 12 Ocak 1920 Pazartesi günü açılıyor.
- Mecliste milliyetçi mebuslar “Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Grubu” kuramayacaklar, gevşek yapılı “Felah-ı Vatan Grubu”nu kurabileceklerdir. Misak-ı Milli’yi bu Felah-ı Vatan Grubu yayınlayacaktır. Meclis üzerinde padişahın ve hükümetin etkisi vardır. İngiliz baskısı vardır.

“Bir millet uyanıyor”

- Artık “bir millet uyanıyor” gerçekten. İzmir’in işgali gibi müthiş sarsıcı bir faciadan itibaren Anadolu’da miting yapılmamış bir il yok gibidir. Milli Hareket’in sivil ayağı mitinglerle yürüyor, Mustafa Kemal Havza’dan beri mitingleri teşvik ediyor. Kadın hareketi gelişiyor.
- Bu milliyetçi ve aktivist okumuş kadınlar on binlerce kadın ve erkeğin katıldığı mitingler yapıyor, Kuva-yı milli’ye yardım topluyor, Wilson’a, Lloyd George’a protesto telgrafları çekiyor.

“Vatanın fellahları”

- Meclis açılmıştır, ama kim başkan seçilecek? Mustafa kemal kendisinin seçilmesini istiyor. Ama...
- Sarayın desteklediği Reşad Hikmet Bey, 115 mebusan 65'inin oyunu alarak başkan seçilecektir.
- Mustafa Kemal, Nutuk'ta Felah-ı Vatan Grubu'ndan bahsederken “fellaḥ-ı vatan” (vatanın fellahları) deyimini kullanarak ağır dille eleştirecektir.

Misak-ı Milli

- Milli Mücadele tarihimizin ve bugünkü varlığımızın en önemli temellerinden biri olan Misak-ı Milli son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin 28 Ocak'taki gizli oturumunda okunup benimsendikten sonra 17 Şubat 1920 gününde, Edirne Mebusu Şeref Bey'in verdiği bir önerge ile Mebusan Meclisi'nde görüşülüyor: Şeref Bey'in konuşmasından sonra Misak-ı Milli oybirliği ile kabul ediliyor. 18 Şubat'ta "bütün cihana" ilan ediliyor.

Misak-ı Milli

- TBMM tarafından da kabul edilerek bağımsız Türkiye'nin en önemli siyasi ve hukuki dayanağını oluşturan Misak-ı Milli altı maddelik bir bildiridir: İlk olarak Türkiye'nin sınırları çiziliyor.
- Buna göre Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı gün "Mütareke hattının dahil ve haricinde, din, irfan ve emel itibarıyla birleşmiş ve birbirine karşılıklı hürmet ve fedakârlık hissiyatıyla dolu, ırkî ve toplumsal hakları ile çevre şartları tamamen uyumlu Osmanlı İslam çoğunluğunun yerleşik bulunduğu toprakların tamamı hiçbir şekilde bölünemez!

Hükümet çöküyor

- Ali Rıza Paşa hükümeti İngilizlere karşı yeterince direnemiyor. Çaresiz 3 Mart'ta istifa ediyor. Yeni sadrazam Salih Paşa olacaktır. Amasya'da Mustafa Kemal'le görüşen Harbiye Nazırı Salih Paşa...
- Ama yeni hükümette Meclis'ten tek kişi yok! Bütün kabine dışarıdan, padişahın tercih ettiği isimlerden oluşuyor!
- Skandal! Mebusan Meclisi'ni hiç durumuna indirmektir bu!
- İngilizlerle Vahideddi'nin Mebusan Meclisi'ni bu şekilde sıfırlaması, Ankara'da Meclis'in kurulmasının yolunu açıyordu; paradoksal olarak.

Meclis'te İngiliz süngüleri

- 16 Mart 1920... İstanbul'un ikinci defa ve kesin işgali... 13 Kasım 1918'den beri İstanbul zaten İtilaf Devletleri'nin denetiminde idi.
- İşgalin üç temel sebebi vardır: Biri gelişen Kuva-yı Milliye'ye gözdağı vermek, yıldırımak.... Öbürü yayınlanan Misak-ı Milli'nin İtilaf Devletleri'nde yarattığı tedirginlik.
- Bir sebep daha vardır: Maraş'ta Sütçü İmam'ın hareketiyle başlayan Milli Hareket'in başarıya ulaşması! Urfa'da, Antep'te, Adana'da ve hemen her yerde gelişmekte olan mahalli nitelikli Milli Hareketlere Maraş zaferinin büyük moral ve cesaret vermesi.

İstanbul'un işgali

- 16 Mart'ta İstanbul'u işgal eden İngiliz askerleri Meclis'i kuşatmıştır. Tutuklayacakları isimler: Rauf Bey ve Kara Vasıf Bey!
- Niye öncelikli bu ikisi? Rauf Bey Mecliste ve İstanbul'da Kuva-yı Milliye'nin temsilcisi, Türkiye'de o sırada Mustafa Kemal'den sonra ikinci isim... Kara Vasıf Bey ise, Karakol Cemiyeti'nin başkanı, Ankara'ya gizli silah sevkiyatının ve İstanbul'daki milliyetçi yer altı teşkilatlarının bir numaralı ismi.
- İtilaf Devletleri 200'e yakın Türk devlet adamını, komutan ve aydını Malta Adası'na sürgün göndermişlerdir.

Mustafa Kemal: İhtilal Meclisi

- Ankara işgal olayını telgrafçı Hamdi Bey'in Mustafa Kemal'e gönderdiği telgraftan öğreniyor.
- Kuva-yı Milliye teyakkuza geçiyor. Bütün haberleşme denetim altına alınıyor. Mustafa Kemal Malta'ya sürgüne götürülenlere karşılık, bazı İngiliz subaylarının tutuklanması için kolordulara emir veriyor. Bu dönemde Mustafa Kemal'in aldığı bir tedbir de İstanbul'un işgaline öfkelenilerek gayrimüslim azınlıklara karşı fena davranışta bulunulmaması için kesin emir vermesidir.
- İki olay tarihi hızlandırmıştır. Biri Mebusan meclisi'nin kapatılması öbürü Ankara'da TBMM'nin açılmasıdır.

Milli Meclis açılıyor

- Milli Mücadele'de Mustafa Kemal'in izlediği stratejiyi simgeleyen iki tipik olay: Meclis'in müthiş bir İslami gösteri biçiminde açılması... Ve Meclis açıldıktan sonra TBMM Reisi Mustafa Kemal'in ilk diplomatik mektubunu Bolşevik lider Lenin'e yazması...
- İslam ve Bolşevizm!

Meclisin açılışında İslam siyaseti

- AA 18 Nisan 1920 günü yayınladığı bültende TBMM'nin 21 Nisan Çarşamba günü açılacağını duyuruyor. Fakat Mustafa Kemal açılışı iki gün erteliyor. Mustafa Kemal meclisin "ruhani bir hava içinde" açılmasına karar veriyor, Cuma en müsait gündür.
- Gerçekten hiçbir Osmanlı Meclisi bu kadar yoğun bir dini tören hatta dini gösteri ile açılmamıştır.

Meclisin açılışında İslam siyaseti

- İç politika bakımından, İslam'a ve Hilafet kurumuna asırlardan beri sadakat gösteren, daha bir yıl öncesine kadar halifenin sancağı altında savaşan halkı, kurumları, hatta orduyu Milli Mücadele'ye bağlamak ve Damat Ferit Hükümeti'nin yayınlattığı Şeyhülislam fetvalarına, böyle gösterişli bir İslami açılışla karşılık vermek...
- Dış politika bakımından, İslam dünyasının desteğini almak; özellikle İngiltere için hassas bir mesele olan Hindistan'daki ayaklanmayı İslami duygularla Milli Harekete destek haline getirmek...

Şeyhülislam imzalı İngiliz fetvası!

- Şimdi dördüncü defa sadrazam olan Damat Ferid Paşa Kuva-yı Milliye'yi İslam hukukuna göre eşkiya, asi kuvvetler olarak ilan edecek olan bir din adamı arıyor... Sonunda Dürrizade Abdullah Efendi'yi Şeyhülislam yapıyor ve Dürrizade 10 Nisan'da imzaladığı fetvayı yayınlıyor. Beş soruya cevap halinde tek metin olarak yayınlanan fetvada, Milli Mücadele'yi suçlayan sorular soruyor.
- Kâzım Karabekir "Fetva! Tarihimizde bir facialar silsilesidir" diye yazar, haklıdır.

Kuva-yı Milliyetçi fetva

16 Nisan'da saygın ulemadan Ankara Müftüsü Börekçizade Rifat Efendi bir karşı-fetva yazıyor. Bu fetvayı 153 tane müftü ve din adamı imzalıyor.

Rifat Hoca'nın başkanlığında Ankara'da bulunan beş müftü, dokuz müderris ve medrese müdürü ile altı kişilik ilmiye sınıfından oluşan toplam yirmi kişilik bir heyetin hazırladığı "Ankara fetvası" Dürrizade'nin fetvasına bire bir cevap niteliğindedir.

Fetvalar savaşı aslında İngilizler ve Damat Ferid ile Kuva-yı Milliye arasında bir propaganda savaşıdır.

Kuva-yı Milliye Meclisi

- Meclis'in açılışına dönelim. Mebuslar iki ayrı seçimle gelmiş: Mebusan Meclis'i için seçilenler ve Mustafa Kemal'in genelgesiyle seçilenler... 1922 yılına kadar ara seçimlerle 437'ye çıkacaktır mebus sayısı. İlk gün toplantıda en az 127 mebus vardır. Bunların 88 tanesi Mebusan Meclisi'nden gelmiştir.
- Meclis tek fikirli değildir. İnkılapçılar vardır, muhafazakarlar vardır, sosyalistler, liberaller, İttihatçılar vardır.

Yeni “ülke” ve “rejim”

- 24 Nisan 1920, Cumartesi; Mustafa Kemal kürsüde...
- Ülke ve millet tanımı: Doğuda Kars, Ardahan ve Batum'u içine alıyor. Trakya sınırı Meriç Nehri'dir. Güney sınırı Hatay'ı , ayrıca Musul, Süleymaniye ve Kerkük'ü içine alıyor... Bu sırf askeri düşüncelerle çizilmiş stratejik bir sınır değildir, aynı zamanda milli bir sınırdır, “millet”in sınırır. Millet nedir?
- Meclis'teki üyeleri tanımlarken kullandığı terimler, vatan toprağı üzerinde yaşayan herkesi İslam ortak paydasında birleştirme amacını yansıtıyor.

Yeni “ülke” ve “rejim”

- Yeni rejimin karakteri: TBMM klasik bir parlamento, olağan bir “mebusan meclisi” değildir. Meclis “salahiyet-i fevkalade”ye yani olağanüstü yetkilere sahiptir. Ne demek bu? Meclis padişahтан da halifeden de üstün demektir!
- Kurulan rejimin sistemi, kuvvetler ayrılığı değil kuvvetler birliğidir. Meclis hem kanun koyucu, hem yöneticidir çünkü.
- Peki hükümet? Şimdilik hükümete gerek yok, Meclis kendi içinden bir “icra heyeti” seçsin!

Büyük strateji: İslam ve Bolşevizm

- Mustafa Kemal'in gizli oturumdaki konuşması dış politika ağırlıklıdır: İslam dünyası, Bolşevik Rusya ve Batı ile ilişkilerin niteliği.
- Milli Mücadele'de temel iç ve dış strateji "her kaynaktan istifade etmek"tir. Lozan'a kadar temel dış kaynaklar İslam dünyası ve Bolşeviklerdir.

Milli Mücadele'nin Askerî Harekât Safhası

Garp Cephesi'nde zafer var

Milli direniş örgütleri

- Milli Mücadele'nin “ilk beşler”inden Ali Fuat paşaya “Batı Anadolu Kuva-yı Milliye Umum Kumandanı”, olarak atanmıştır.
- Dikkat; verilen unvan “Cephe Kumandan ı” değil “Kuva-yı Milliye Umum Kumandanı”dır.
- Milli kuvvetler anlamına gelen Kuva-yı Milliye'nin iki anlamı var, bütün milli kuvvetler, bütün Milli Mücadele...Diğer bir anlamı daha var; milis kuvvetleri...

Milli direniş örgütleri

- Mustafa Kemal düzenli ordu için cephe kumandanlıkları oluşturmayı düşünüyor. Böylece batı illerindeki “milli cepheler” tek bir Batı Cephesi kumandası altında birleştirilecek.
- Batı Cephesi’nde Mayıs 1919’da İzmir’in işgalinden başlayarak Eylül 1921’deki Sakarya Savaşı’na kadar geçen 2 yıl 5 ay, tarihimizin en ıstıraplı dönemidir; Ankara’ya kadar Batı Anadolu Yunan işgali altındadır!

Milli direniş örgütleri

- Bu acılı dönemde Ali Fuat Paşa, Garp Cephesi'nde disiplinsiz ve eğitimsiz milislerle, özellikle Çerkez Ethem kuvvetleriyle çalışıyor. Ancak kuvvetlerin, özellikle Çerkez Ethem'e bağlı birliklerin disiplinsiz hareketleri giderek sorun olmaya başlıyor. Başka bir sıkıntı, batı illerinde yayılan iç isyanlar... Bu durum karşısında artık "Umum Kuva-yı Milliye Kumandanlığı" yetmiyor. Düzenli orduyu hazırlamak gerekiyor.

Milli direniş örgütleri

- 3 Nisan 1920, Albay İsmet (İnönü) İstanbul'dan Ankara'ya gelerek Milli Mücadele'ye katılıyor. 27 Nisan 1920, Fevzi Paşa (Çakmak) Milli Mücadele'ye katılmak için Ankara'ya geliyor.
- Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Paşa'yı Milli Savunma Bakanlığı'na, Albay İsmet Bey'i Genelkurmay Başkanlığına getirerek merkezî askeri örgütlenmenin de üst yönetimini oluşturuyor.

Garp Cephesi kuruluyor

- 24 Haziran 1920'de Garp Cephesi kuruluyor. Kumandan Ali Fuat Paşa'dır. Ali Fuat Paşa'nın ilk işi düzenli ordu birliklerinden oluşan Batı Cephesi'ni kurmak, Eskişehir'deki "mükemmel" demiryolu atölyesinde silah imalatını harekete geçirmek ve Kuva-yı Milliye milislerini düzene sokmaktır.

Gediz Harekâtı

- Ali Fuat Paşa'nın aklındaki hedef Gediz'deki Yunan kuvvetlerini bir baskınla imha etmektir. 22 Ekim tarihinde Çerkez Ethem'inde kuvvetlerinin desteği ile Gediz harekâtını başlatıyor.
- Ve maalesef başarısız oluyor! Fakat kamuoyuna başarı olarak gösteriliyor; milli morali yükseltmek için tabii! Savaş sadece silahlı çarpışma değil, aynı zamanda psikolojik harekâttir çünkü...

Gediz Harekâtı

- Gediz Taarruzu'ndan sonra Mustafa Kemal Paşa, Ali Fuat Paşa'yı Moskova Büyükelçiliğine tayin ediyor. Çok geniş alanı kapsayan Batı Cephesi'ni ikiye bölüyor. Batı Cephesi Kumandanlığı'na İsmet Bey'i, Güney Cephesi Kumandanlığı'na da Albay Refet (Bele) Bey'i getiriyor.
- General rütbesinde komutanlar varken neden Cephe Kumandanlığı'na Albay İsmet Bey?...

I. İnönü

- İsmet Bey Batı Cephesi Kumandanlığı'na getirildiği zaman, gözüken iki gerçek vardır: Yunan ilerleyişini durdurmak için elde yeterli kuvvette düzenli ordu yoktur... Düzensiz Kuva-yı Milliye milisleri zararlı oluyor! “Milis” ruhu artık Milli Mücadele için zararlı oluyor! Kemal Paşa, cephe kumandanları İsmet ve Refet beyleri çağırarak kesin emir veriyor: Süratle düzenli ordu ve büyük süvari kitleleri vücuda getirmek!

I. İnönü

- Düzeni ordu önce Demirci Efe'yi, sonra Çerkez Ethem kuvvetlerini etkisiz hale getiriyor. Ocak 1921'de artık milisler dağıtılmıştır.
- Yunan ileri harekâtı ise devam ediyor, geri çekiliyoruz! Bu şekilde Türk ordusunun çekilmesiyle, Afyon, Uşak ve Bursa'yı ele geçiren Yunanlılar Eskişehir'in kuzey batısındaki İnönü mevkiine gelmiştir. Yunan ordusu İzmirde'ki karargâhından 400-500 km uzaklaşarak Orta Anadolu'ya girmiş bulunuyordu! Acaba neden?

I. İnönü

- Yunan birliklerinin iki kolu üç günlük yürüyüşten sonra 9 Ocak 1921'de İnönü mevkiine geliyor, üçüncü kol gecikiyor. Türk birlikleri 9 Ocak akşamı ulaşıyor. Yunan tarafında 472 subay, 15 816 er, 12500 makineli tüfek var: Türk tarafında 417 subay, 8 500 er, 6 000 makineli tüfek var.
- 10 Ocak sabahı Yunan hücumu... Saat 16.00'da düşman İnönü mevzilerini tamamen ele geçiriyor! Fakat Yunanlılar ileri harekâta devam etmeyerek duruyor!

I. İnönü

- İsmet Bey, Yunanlı ıların yeni bir taarruz için hazırlandıklarını sanıyor. Ama gelen raporlar Yunanlıların çekildiğini bildiriyor. İsmet Bey takip emri veriyor, tabii uzun boylu bir takip de yapılmıyor. Böylece I. İnönü Savaşı **“yeneeni, yenileni olmayan bir muharebe”** olarak sona eriyor; ama tarihimize zafer olarak geçiyor; Yunan tarihine de Yunana zaferi diye geçiyor! Tabii yine moral faktörü devreye giriyor, siyasetçi Mustafa Kemal bu savaşı, siyasi başarı için gerçek bir vesileye dönüştürmeyi başarmıştır.

Londra Konferansı

- I. İnönü Savaşı, Batılılara en azından Yunanlıların kolay ilerleyemeyeceğini göstermiştir.
- İtilaf Devletleri adına İngiltere İstanbul Hükümetine davet göndererek Mustafa Kemal'in kendisinin veya bir temsilcisinin de gelmesini istiyor. Ama Mustafa Kemal, TBMM'nin tek meşru temsilci olduğunu tebliğ ederek inisiyatifi ele almaktadır. Bunu kabul ettirecektir de!...

Londra Konferansı

- İstanbul Hükümeti sadrazamı Tefik Paşa konferansa Ankara temsilcisi ile birlikte katılmayı teklif ediyor. Fakat Mustafa Kemal bir adım geri atmıyor. Bu durumda Batılılar İtalya vasıtasıyla doğrudan Ankara hükümetini Londra'ya davet ediyorlar.
- 21 Şubatta başlayan konferans 11 Mart'a kadar devam ediyor. Osmanlı heyetinin başkanı 80 yaşındaki hasta Sadrazam Tefik Paşa'dır, Ankara heyetinin başkanı Dışişleri Bakanı 54 yaşındaki Bekir Sami Bey'dir.

Londra Konferansı

- Ve Tefvik Paşa konuşuyor:“Türkiye namına mütalaa beyan etmek hakkı, milletin itimadını kazanmış Anadolu Heyeti'nindir. Sözü Bekir Sami Bey'e bırakıyorum”. Bu sözlerle Osmanlı Devleti siyaseten ölmüş, yerini siyaseten yeni Türkiye almıştır.
- Tarih dönüyor artık!
- Ve Londra Konferansı'nda Türkiye'nin tek temsilcisinin Ankara hükümeti olduğunun tescil edilmesi... Londra Konferansı'nın en önemli sonucu budur.

Londra Konferansı

- 11 Mart'ta Londra Konferansı sona eriyor; 12 Mart 1921 Cumartesi günü Ankara'da TBMM, Mehmed Âkif'in "İstiklâl Marşı" nı yeni Türkiye'nin milli marşı olarak kabul ediyor; Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Bey'in coşkuyla okuduğu marşı milletvekilleri gözyaşlarıyla, heyecanlı alkışlarla karşılıyor.

Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet

Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl

Londra Konferansı

- Ankara elbette Londra Konferansı'nın önerilerini reddedecekti. Çünkü Türkiye'ye önerilen, Sevr Antlaşması'nda bazı "iyileştirmeler" yapmaktan ibaretti.
- Batılıların Londra Konferansı sonrasında akıl edemediği husus, daha zor şartlar altında bile "misak-ı milli" ve "istiklâl-i tam" diyen Milli Hareket'e Mart 1921'de özgüveni daha da artmışken "törpülenmiş bir Sevr"i kabul ettireceklerini sanmalarıdır.

II. İnönü

- 23 Mart 1921'de Yunan taarruzu başlıyor. Ve 27 Mart kanlı çarpışmalar... Durum iyi değil! Cephe Kumandanı İsmet Paşa Eskişehir'e doğru geri çekiliyor! İlerleyen düşman Dumlupınar'a geliyor, oradan Afyon'a giriyor! Mustafa Kemal stratejik önemi daha büyük Eskişehir'i kaptırmamaya çalışıyor.
- Canlar dişlere takılmıştır! Bütün yedekler ardından Meclis'in 900 mevcutlu muhafız taburu bile savaşa sürülmüştür.

II. İnönü

- Düşmanın genel taarruza kalktığı, ordumuzun çok zor anlar yaşadığı 31 Mart günü...
- Cephe'den Mustafa Kemal'e gelen telgraflar mağlup olduğumuzu söylüyor! Karabekir'in Doğu Cephesi'nden sevk edilen bir piyade ve bir süvari alayı öğle saatlerinde yetişiyor, dinlenmeden savaşa giriyor. Çarpışma yavaş yavaş lehimize dönmeye başlamıştır.
- Mehmetçik, göğsünde cehennemi söndürüyor!

II. İnönü

- Hamdullah Suphi'nin kaleminden çıkan Mustafa Kemal Paşa'nın İsmet Bey'e telgrafı, Milli Mücadele tarihimizin en duygulu en anlamlı belgelerinden biridir; "milletin mâkus talihinin", ters bahtının yenildiğini söylediği ünlü telgraftır.
- Savaşta Türk tarafında 30 bin, Yunan tarafında 41 bin tüfek vardı. Makineli tüfekte Yunan üstünlüğü daha fazlaydı.
- Türk tarafı şehit ve yaralı olarak 3 119 kayıp vermişti. Yunan kaybı 3 937'dir. Yunanlıların subay zayiatı daha fazladır.

II. İnönü

- II. İnönü zaferi üzerine, Tuğgeneral Fevzi Paşa orgeneral (birinci feriklik) rütbesine yükseltiliyor.
- II. İnönü tartışmasız bir askeri zaferdir ve gerçekten “makûs talih”in değişmesinin başlangıcıdır. Zaferin ardından İngilizler Malta’daki Türk esirlerinden 40 kişiyi bıraktılar. 1 Haziran 1921’de İtalyanlar kendiliklerinden Anadolu’dan çekilmeye başladılar. İngilizler artık Yunan ordusunun bir şey yapamayacağını anlıyordu.

Zaferden sonra felaket

- Ama Yunanlılar “bir şey yapabileceklerini” göstermek istiyor. Yunan taarruz hazırlığı üç ay sürüyor. Yunanlılar artık son kozlarını oynadıklarının farkında oldukları için bu taarruza özel önem veriyorlar.
- Ankara da biliyor ki Yunan yeniden saldıracaktır; Ankara da hazırlanıyor. Refet Bey’in kumandasındaki Güney Cephesi, İsmet Bey’in kumandasına verilerek Garp Cephesi’ne bağlanıyor.

Zaferden sonra felaket

- “Tekalif-i milliye” (milli yükümlülükler) yasası ile yeni vergiler çıkarılıyor, halk takatinin son noktasında...
- Meclis gergin...
- Mustafa Kemal Rusya’dan silah ve cephane sevkiyatını hızlandırmak için çırpınıyor. Doğu Cephesi’nden asker sevkiyatı yapılıyor. Ama kuş uçuşu 1 200 km yol demek ve sevkiyat kuş uçuşuyla değil kağnı ile yapılıyor!
- Tecil olunmuş bütün erat geri çağrılıyor. Eğitim sıkılaştırılıyor. Hastalıklarla boğuşmak da ayrı bir dert.
- Yunan taarruzuna karşı 600 km genişliğindeki bir cepheyi savunacağız!

Zaferden sonra felaket

- Yunan ordusu 10 Temmuz'da Uşak bölgesinden taarruza geçiyor...
- Milli Mücadele tarihimizin en kanlı muharebeleri yaşanıyor! Eskişehir'i bırakıp çekilmek zorunda kalıyoruz! Ama düşman durdurulamıyor. Tarihe "Eskişehir-Kütahya Muharebeleri" olarak geçen bu savaşı kaybediyoruz.
- Sakarya'nın doğusuna çekiliyoruz.

Zaferden sonra felaket

- Mustafa Kemal, gizlemiyor, ordunun Eskişehir'in doğusuna çekildiğini bir bildiri ile açıklıyor. "ordu mağlup oldu, Yunan geliyor" diye panik başlamıştır bile! Hükümet Meclis'in Kayseri'ye taşınması için hazırlık yapıyor; çünkü Yunan durdurulamazsa Ankara'ya girebilir!
- Her şey bitebilir!
- Ankara'daki Mustafa Kemal'e saat baş ı cepheden "kötü haber" geliyor.

Zaferden sonra felaket

- Bu noktada Mustafa Kemal'in sadece askeri dehası değil siyasi dehası da devreye giriyor. Sakarya'nın doğusuna kadar geri çekilme emri veriyor. Müthiş bir risk almıştır. Çünkü düşman orada da durdurulmayabilir.
- Böyle kapkara bir mağlubiyet ve çöküntü döneminde umudunu kaybetmeyen Mustafa Kemal ise işe, İsmet Paşa'yı kutlamakla başlıyor! Moral vermek için tabii...

Mustafa Kemal Başkumandan

- Evet yenilgiyle Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştik.
- Cepheler çökerken bir de Meclis'te siyasi bir kriz patlak vermiştir. Sağduyu hakim olmadığı taktirde bu kriz iki şekilde sonuçlanabilir. Ya Meclis Mustafa Kemal'i harcayabilir veya Mustafa Kemal zor kullanarak Meclis'i dağıtmak mecburiyetinde kalabilir! Cepheye teftiş için gönderilmiş mebuslar durumu anlatıyor ve önerge veriyorlar, "Mustafa Kemal Paşa başkumandan" olsun...

Mustafa Kemal'in hesabı

- Başkumandanlık Kanunu'nun görüşülmesinde, lehinde, aleyhinde çok sert tartışmalar oluyor.
- Meclis "ordunun başına geç" diye ısrar ederken , onun sürekli kaçınması mümkün m?! Öyleyse hesabını iyi yapması, bu büyük sorumluluğu stlenecekse eline büyük yetkiler alması lazım! 4 Ağustos'ta gizli toplantıda kürsüye çıkan Mustafa Kemal kendi imzasıyla bir önerge veriyor. nerge'de "Başkomutanlığı kabul ediyorum ama TBMM'nin yetkilerinin kendisine devretmesinin şart olduğunu belirtiyor".

Mustafa Kemal'in hesabı

- “Başkomandanlık Kanunu” önergesi 5 Ağustos 1921 Cuma günü Meclis'te ele alınıyor. Mustafa Kemal Paşa'ya üç ay sınırlı olmak kaydıyla Meclis'in yetkilerinin ve Başkomandanlık yetkisinin verilmesi, gizli oturumda 13 ret oyuna karşılık 169 oyla kabul ediliyor.
- Hemen açık oturuma geçiliyor ve açık oturumda, el âlem karşısında, hiçbir tartışma yapılmadan 182 üyenin oybirliğiyle Meclis, Mustafa Kemal Paşa'yı “Başkomandan” yapıyor, Meclis'in yetkilerini kullanmasını onaylıyor.

Olağanüstü yetkilerle Başkumandan

- Evet, 5 Ağustos 1921, TBMM Reisi Mustafa Kemal Paşa, olağanüstü yetkilere sahip bir Başkumandan'dır. Tek adamın büyük tarihî yolculuğundaki en önemli kilometre taşlarından biri bu Başkumandanlık Kanunu'dur.
- Bu muazzam yetkileri ve muazzam sorumluluğu üstlendiğinde, 40 yaşındadır! Başkumandan olduğu gün "Orduya ve Millete Beyanname" yayınlıyor; geri çekilmemizin bir yenilgi değil, başarılı bir strateji olduğunu söylüyor.

Sakarya zaferi

- TBMM Reisi ve Başkumandan Mustafa Kemal Paşa, 7 Ağustos 1921'de "Tekâlif-i Milliye" yani (milli yükümlölükler) adıyla bilinen bir dizi emirleri yayınlamaya başlıyor. İlk 6 emirde ordunun ihtiyaçları için yapılacak zorunlu satın almalar için her ilde valiler başkanlığında ücretsiz komisyonlar kuruluyor...
- Ertesi gün 7-10 numaralı Tekâlif-i Milliye emirleri çıkarılıyor: Herkes elinde bulunan silah ve cephaneyi, sonradan geri almak üzere orduya teslim edecek vs. gibi emirleri içeriyor.

Sakarya zaferi

- Sakarya Savaşı, milli tarihimizin en önemli meydan muharebelerinden biridir. Mustafa Kemal'in Nutuk'ta belirttiği gibi: **“Düşman ordusu 23 Ağustos 1921'de taarruza başladı. Bir çok kanlı ve buhranlı safhalar ve dalgalanmalar oldu. Düşman ordusunun üstün grupları müdafa hattımızın bir çok parçalarını kırdılar”**
- Fakat stratejimiz “hattın” savunulması değildir. Müdafa hattımızda böyle kırılmalar da olsa, “vatan sathı” savunulacaktır. İşte Mustafa Kemal ünlü emrini bu sırada yayınlıyor...

Sakarya zaferi

- Sakarya'dan ilk olumlu haber 28 Ağustos Pazar günü geliyor... **6 Eylül Salı** Sakarya cephelerinde durgunluk! Belli ki Yunanlıların hücum takati tükeniyor. **7 Eylül Çarşamba**, ilerleyerek lojistik üstlerinden uzaklaşmış olan Yunan ordusu, Mustafa Kemal'in öngördüğü duruma gelmiştir. **Düşmanın takati kalmadı, yiyecek ekmek bulamıyor. Şimdi en zayıf zamanında...**

Sakarya zaferi

8 Eylül Perşembe: Savaşın 17. günü..

Yunan taarruz gücünün tükendiğini gören Türk ordusu karşı taarruz için hazırlıklar yapıyor.

9 Eylül Cuma: Cephede sadece karşılıklı top atışları yapılıyor. Ankara'da moraller yüksek. Zafer şenlikleri yapılıyor.

10 Eylül Cumartesi: Hazırlıklarını tamamlayan Türk ordusu sabah 7.30'da taarruza geçiyor. Yunanlar, araç ve ağırlıklarını Sakarya'nın batısına geçirmeye başlıyor! Çekiliyorlar!

Sakarya zaferi

- 11 Eylül Pazar:** Savunma çarpışmalarında sonuç alamayan Yunan Başkumandan ı Sakarya'nın batısına geri çekilme emri veriyor.
- 12 Eylül Pazartesi:** Yunanlılar bütün mevzileri bırakarak Sakarya Nehri'nin batısına geçmeye çalışıyor, daha açık bir ifadeyle kaçıyor...
- 13 Eylül Salı:** Başkumandan Mustafa Kemal Paşa bir gün içinde 6 tane cephe emri, telgraflarla talimat ve bir de "Milletle Beyanname" yayınlıyor, zaferi müjdeliyor.

Sakarya zaferi

- Şehit sayısı hakkında kaynaklarda değişik bilgiler var. Sabahattin Selek'e göre Türk ordusu bu savaşta subay ve er olmak üzere 3 282 şehit verdi, yaralı sayısı 13 bin 618.
- Yunan zayıatı çok fazladır. 15 bin ölü! 25 bin yaralı!
- Türk tarafında bilhassa subay zayıatı oransal olarak büyüktür; Sakarya bir "subay savaş ı" olmuştur, 345 subay şehit olmuştur; yaralı subay sayısı 1 217'dir.

Gazi ve Mareşal

- Sakarya zaferi Türkiye'nin kurtuluşundaki en zor ve en stratejik zaferdir, kazanılması Büyük Zafer'in temelini oluşturdu; Mustafa Kemal'e Gazi unvanı ve Müşir (mareşal) rütbesi bu zafer üzerine verildi. Erzurum'da mecbur kalarak bıraktığı "silk-i celil-i askeri"ye, yani şerefli askerlik mesleğine, şimdi rütbelerin en yükseğiyle, şanla, şerefle dönüyor.
- Yeni Türkiye'nin ilk mareşali ve Meclis'in verdiği unvan olarak tek "gazi"si odur.

Zaferin sonuçları

- Sakarya zaferi halkta yarattığı büyük sevinç ve moralle Ankara'yı tek meşru otorite haline getirdiği gibi, İslam dünyasında büyük kutlamalara yol açıyor. Sovyet Rusya “Enver mi, Mustafa Kemal mi?” ikircikliğini bırakıyor; Ankara-Moskova ilişkileri istikrara kavuşuyor.
- Batılılar da tek meşru otorite olarak Ankara'yı tanımak zorunda kalıyorlar. İtalya ve Fransa daha sıcak, İngiltere hâlâ kerhen!

Zaferin sonuçları

- İtilaf devletleri, Türkiye'ye yeni bir nota vererek "ateşkes" öneriyorlar. Ankara ateşkesi kabul ediyor ama ön şartı var: Yunanlılar 15 günde Eskişehir-Afyon hattını, 4 ayda bütün Türkiye'yi terk edecekler. Bunu kabul ederlerse Türkiye masaya oturabilir.
- Kabul etmiyorlar; demek ki düşman ülkeden silahla atılacak!

Zaferin sonuçları

- Gazi, İsmet Paşa'ya on günlük bir hazırlıktan sonra taarruza geçmesini söylüyor, ama İsmet Paşa haklı olarak ordunun böyle bir taarruz için on günde hazırlanamayacağını anlatıyor.
- Taarruz erteleniyor. Yirmi gün veya bir, iki ay değil, on bir ay erteleniyor; 26 Ağustos 1922'de yapılacaktır taarruz.
- Sakarya ile Büyük Taarruz arasında geçen on bir ay, durgunluk dönemidir. Sakarya zaferinin sevinci sakinleştikçe huzursuzluk ve Gazi'ye muhalefet artıyor.

Başkumandan sine-i millete dönecek!

- Başkumandanlık süresi 6 Ağustos'ta doluyor; 20 Temmuz'da Meclis'te görüşülecek, Mustafa Kemal'in başkumandanlığı ya uzatılacak ya düşecek! Büyük Taarruzun başarılması için Gazi'nin "Başkumandan" sıfatını ve nüfuzunu devam ettirmesi elbette şart! Ama Meclis'i dağıtarak, Mücadele'nin meşruiyetine, hukuk ve finansman kaynağına karşı darbe yaparak zafer kazanılabilir mi?! Elbette hayır!
- Gerçekten dehşet verici bir çıkmaz!

“Serbest bir millet ferdi”

- 20 Temmuz 1922, Perşembe... Meclis'teyiz.
- Gazi Mustafa Kemal Paşa, üzerinde müşir üniforması, tıraş olmuş, saçları taranmış, dipdiri kürsüdedir. Biraz heyecanlı olduğu görülüyor.
- Meclis adına kanun kuvvetinde kural koyma yetkisinin kaldırılmasını, ama Başkumandanlık yetkisinin devam ettirilmesini istiyor. Evet “milletin sinesinde serbest bir millet ferdi” olacağını söyleyen Gazi Paşa bütün Meclis'in onayını almıştır.

Büyük Taarruz

- Ağustos 1922'de Türk ve Yunan kuvvetleri aşağı yukarı denk hale gelmiştir. Taarruz planı konusunda komutanlar arasında görüş farkları var. Mustafa Kemal ve Fevzi paşalar İsmet Paşa'nın planını onaylıyorlar.
- Düşman plan gereği Afyonkarahisar bölgesinde yapacağımız büyük yığınağı hissetmemelidir, yoksa saldırıp engelleyebilir. Onun için gizleme tedbirleri alınıyor, düşmanı şaşırtmak için başka yerlere ufak hücumlar düzenleniyor.

Büyük Taarruz

17 Ağustos Perşembe: Mustafa Kemal sessizce Ankara'dan ayrılıp otomobille Konya'ya hareket ediyor, oradan cepheye geçecek. Ama bu seyahat gizli tutulmuştur.

19 Ağustos Cumartesi: Yunanlıların dikkatini başka yere çekmek için Buldan yöresine ufak çaplı saldırı...

20 Ağustos Pazar: *Hakimiyet-i Milliye*, Mustafa Kemal Paşa'nın bu akşam çay ziyafeti vereceğini yazıyor. Hâlbuki Paşa Konya'dan Akşehir'e varmıştır.

Büyük Taarruz

21 Ağustos Pazartesi: Ordu birlikleri gece yürüyüşüyle taarruz için mevzilerine yerleşiyor.

22 Ağustos Salı: Yunanlıları şaşırmak için harekât yapılıyor.

24 Ağustos Perşembe: Başkumandan ve Batı Cephesi karargâhı gizlice Akşehir'den Şuhut'a taşınıyor.

25 Ağustos Cuma: Fevzi Paşa cepheyi geziyor, akşam Kemal, Fevzi ve İsmet paşalar toplanıp son raporları gözden geçiriyorlar.

Büyük Taarruz

26 Ağustos Cumartesi: Başkumandan Mustafa Kemal, Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa ve Batı Cephesi Kumandanı İsmet Paşa Kocatepe’de...

Gün ağarırken saat 05.00’te İsmet Paşa’nın çok önem verdiği “ağır toplar”ın gürlemesiyle taarruz başlıyor. Belen Tepe, Tınaz Tepe gibi mevkiler ele geçiriliyor.

Büyük Taarruz

27 Ağustos Pazar: 57. Tümen Komutan Albay Reşad Bey, Çiğil Tepe'yi emredilen zamanda alamadığı için intihar ediyor. Şehit Reşad Bey son nefesini verirken askerleri Çiğil Tepe'yi alıyorlar... Ve Mustafa Kemal Paşa, Afyon'un kurtuluşunu Meclis'e müjdeliyor, "bir hayli erzak, malzeme ganimet alınmıştır" diyor.

Büyük Taarruz

29 Ağustos Salı: Taarruz geliyor. Kütahya'ya doğru ilerliyoruz.

30 Ağustos Çarşamba: Büyük Taarruz'un beşinci günü... Tarihimizde yine "güneşin doğduğu" günlerden biri... Sonra'dan "Başkumandanlık Savaşı" adı verilecek olan Dumlupınar Savaşı...

Mustafa Kemal, Fevzi ve İsmet paşalar o akşam Dumlupınar köyü yakınlarında yanlarında eşya olmadığından toprak üzerinde uyudular; belki de hayatlarının en rahat uykusuydu bu...

Büyük Taarruz

1 Eylül Cuma: Savaş devam ediyor. Mustafa Kemal Paşa “Kurtuluş Bekleyen Ahalimiz ile Yunan Askerlerine Beyanname”yi yayınlıyor, eldeki uçaklarla havadan da atılıyor. Yine 1 Eylül’de Başkumandan, ordusuna da beyanname yayınlıyor.

Büyük Taarruz

9 Eylül Cumartesi: Güzel İzmir 3 yıl 4 ay süren Yunan işgalinden kurtuluyor. On günde savaşarak 350 km yol alan Türk ordusu, on binlerce İzmirlinin sevinç gözyaşları, gösterileri, çiçek yağmurları içinde İzmir'e giriyor. Halk elinde yiyecek, içecek ne varsa kan ter içindeki mehmetçiğe sunuyor.

Yüzbaşı Şeref Bey, yüzündeki yaranın kanıyla kutsadığı ay yıldızlı bayrağı hükümet konağında göndere çekiyor! Yüzbaş ı Zeki komutanlık binasına, Binbaşı Reşat da Kadifekale'ye bayrağımızı çekiyor, İzmir artık bir ay yıldız okyanusudur!

Diplomasi zamanı

- Yunan yenilmiştir, ama boğazlar çevresinde Türkiye ile başta İngiltere olmak üzere İtilaf Devletleri arasında savaş çıkabilir!
- İzmir'de durum muhakemesi yapan Mustafa Kemal, Fevzi ve İsmet paşalar Batılılarla diplomasi yoluyla anlaşmaktan yanadır. Kararlaştırdıkları oyun şu: **Ordularımızla onların hem önünde bulunacak, hem de bir muharebeye mahal verilmeyecek!**

Diplomasi zamanı

- Bu çok kritik dönemde “Çanakkale Bunalımı”nın yeni bir savaş çıkmadan aşılması ve Mudanya Mütarekesi’nin, dolayısıyla Lozan’ın yolunun açılmasında Mustafa Kemal Paşa’nın diplomasi becerisi ile İstanbul’daki İngiliz komutanı General Harrigton’un sağduyulu davranışı önemli rol oynamıştır. Trakya’nın boşaltılması ve Türk ordusunun İstanbul’a girmesi konusunda prensip mutabakatı sağlanıyor. Mudanya’da ateşkes görüşmelerinin yapılmasına karar veriliyor.

Ankara'da yeni bir Mustafa Kemal

- Mustafa Kemal Paşa 2 Ekim'de Ankara'ya gelecektir.
- Muazzam bir karşılama... Bütün Ankara onu karşılıyor.
- 3 Ekim'de başlayan Mudanya görüşmeleri 11 Ekim'de sona eriyor.
- **11 Ekim:** Mudanya Mütarekesi imzalanıyor.

Ankara'da yeni bir Mustafa Kemal

- **19 Ekim:** Savaşın bu kadar uzamasının sorumlusu olan Lloyd George, hükümeti düşüyor.
- **30 Ekim:** Osmanlı Devleti'nin son bulunduğu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin kurulduğuna dair Meclis kararı alınıyor.
- **1 Kasım:** Saltanat kaldırılıyor.
- **17 Kasım:** Vahideddin kaçıyor.
- **20 Kasım:** Lozan müzakereleri başlıyor.

Ankara'da yeni bir Mustafa Kemal

- Lozan müzakereleri sürerken seçimler yapılıyor, “İkinci Grup” denilen muhaliflerden tek kişi bile aday olamıyor. Yalnız Gazi'nin onayladığı isimlerden oluşan “İkinci Meclis” oluşuyor, ama bu Meclis'te bile muhalefet meydana geliyor; Lozan eleştiriliyor, ama kabul ediliyor. Cumhuriyet ilan ı, Hilafet'in kaldırılması, devrimler, Tek Parti rejimi...
- Dış politikada da iç politikada da artık “Garp'a yönelmiş Türkiye” vardır...